

ŞIRNAK, SİİRT, BATMAN VE DİYARBAKIR'DA YAŞAYAN

ŞIRNAK, SİİRT, BATMAN VE DİYARBAKIR'DA YAŞAYAN

EZİDİ MÜLTECİLER

RAPORU ve BULGARİSTAN SINIRINA YIĞILMA NEDENLERİ

İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi- IGAM

ŞIRNAK, SİİRT, BATMAN VE DİYARBAKIR'DA YAŞAYAN

EZİDİ MÜLTECİLER RAPORU

ve

BULGARİSTAN SINIRINA YIĞILMA NEDENLERİ

Metin Çorabatır & Berivan Alagöz

25-29 Nisan 2015

Sivil Düşün; AB Programı

İGAM

İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi- İGAM

ŞIRNAK, SİİRT, BATMAN VE DİYARBAKIR’DA YAŞAYAN EZİDİ MÜLTECİLER RAPORU

Hazırlayanlar: Metin Çorabatır, Berivan Alagöz

Fotoğraflar: Metin Çorabatır

Sivil Düşün

“Sivil Düşün; sivil toplum örgütleri, aktivistler ve sivil ağlar için Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu tarafından yürütülen yenilikçi, esnek ve katılımcı bir Avrupa Birliği Programıdır.”¹

Bu Rapor Sivil Düşün AB Avrupa Birliği Programı Aktivist Desteği kapsamında Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıştır.

“Rapor’nun içeriğinin sorumluluğu tamamıyla İltica ve Göç Araştırma Merkezi Derneği’ne aittir ve hiç bir şekilde Avrupa Birliği’nin görüşlerini yansıtmaz.»

1 <http://sivildusun.net/tanisin/>

İçindekiler

SUMMARY	1
I- GİRİŞ	5
II- YÖNTEM VE İLKELER	6
III- EZİDİ MÜLTECİLERİN GENEL DURUMU	8
—Hukuki statü	9
IV- ŞIRNAK MADEN KAMPI.....	12
V- SİİRT DUDERAN KAMPI.....	18
VI- BATMAN OĞUZ KÖYÜ	22
VII- BATMAN KORUXE KAMPI.....	26
VIII- DİYARBAKIR FİDANLIK KAMPI.....	30

SUMMARY

Yazidi Refugees in Şırnak, Siirt, Batman and Diyarbakır and the Factors Forcing them to Move to the Bulgarian Border

About 30,000 Yazidis from Sincar area of Northern Iraq fleeing from ISIS attacks entered in to Turkey in August 2014 in large groups. While Turkey is hosting two million refugees mainly from Syria (as of June 2015), the plight of Yazidi refugees had almost been forgotten until a few thousand of them desperately moved to the Turkish-Bulgarian border on 27 June hoping that the gates of the EU would be opened for them. The Research Centre on Asylum and Migration (IGAM) conducted a fact-finding piece of quick research in late April 2015 in order to highlight the living conditions and the urgent needs of this refugee group. This research was funded by Sivil Düşün (Civil Society Facility Turkey Programme - an innovative, flexible and participative European Union Program carried out by the Delegation of the European Union to Turkey for nongovernmental organizations, activists and civil societies). The responsibility for the content of this publication is entirely assumed by IGAM and the publication does not necessarily reflect the views of the EU on any account.

The research was conducted in five settlements in South-eastern Turkey: The Maden Camp (Coal mines) in Şırnak (853 persons); Duderan Camp in Siirt (470 persons); Gout Ezidi Village in Batman (160 persons); Koruxe camp in Bitlis (900 persons); Fidanlık camp in Diyarbakır (3,383 persons). It is estimated that after some Yazidis returned to Iraq and some moved to Europe irregularly with the help of smugglers, currently there are about 20,000 Yazidi refugees still in Turkey. There are two camps operated by AFAD in Nusaybin and Midyat hosting 3,706 and 2,375 Yazidis respectively. In addition to these populations, there are a few more thousand Yazidi refugees either living in villages in Batman and Siirt or in big cities, mostly coastal cities like Mersin, Bodrum (Muğla) and İstanbul, where smuggling arrangements and ransom bargaining with ISIS for abducted women take place.

The main findings of the research can be summarised as:

- 1- **International Protection:** Although they came to Turkey in mass influxes, Turkey does not consider Yazidis as persons benefiting "Temporary protection". They could either apply for International Protection (the regular asylum procedures) or seek humanitarian residence permits. There is no mechanism that explains to them these complex alternatives and possible outcomes. Neither UNHCR nor other UN agencies visited the large majority of these refugee settlements in one year. Those who spend a lot of money to apply for asylum to UNHCR, are given up to 2023 as the first interview date. Having acknowledged this, many poor Yazidi refugees are not willing to go to Ankara for lack of money and little hope of resettlement. Thus the principle of access to fair and efficient asylum procedures is largely violated. There is no durable solution for them in Turkey since they are still under trauma of attacks by Islamists.
- 2- **Basic Needs:** In the five refugee settlements, the basic needs of refugees are met by the scarce resources of pro-Kurdish municipalities. Some settlements like Şırnak Maden Camp, Siirt Duderan Camp, Batman Oğuz Village, the Yazidi refugees have settled in already existing concrete buildings. Their basic needs like mattresses, blankets, jerry cans, heaters, kitchen sets are met. There are areas where washing machines are available for the use of all. However, the resources of municipalities are extinguishing quickly. It is becoming impossible to have a sustainable supply of such material. In the Village, some refugees complained that families of 4-6 people share one or two spoons and forks to eat their food. On the other hand, especially with the arrival of the summer season, refrigerators and ventilators are becoming urgently needed for keeping food like milk and vegetables fresh. The people in all settlements visited wear mostly winter clothes, and they need to have summer clothes immediately. Electricity is available in all the settlements. However, the municipalities have concerns that the electricity supplying companies would ask soon for the payment of huge debts.
- 3- **Shelter:** In three out of five settlements namely the Şırnak Maden Camp, the Siirt Duderan Camp, and the Batman Oğuz Village, there are concrete buildings hosting the refugee families. These buildings, constructed many years ago for completely other purposes and abandoned for years, provide better shelter than the tents. Their doors, windows, ceilings and infrastructure were fixed by the municipalities. Some areas of common use in these settlements are also concrete while school areas, health centres and women's centres are made of tents. The Diyarbakır Fidanlık Camp and the Batman Koruxe Camp host the refugees in tents. They are much less protected from weather conditions, have smaller space for families and leave little room for privacy. Most of the women took their daily work such as dish washing, cleaning, and cooking outside the

tents. In Koruxe Camp, the municipality reinforced the floor of the tents with wooden pallets. Now with the arrival of summer, people are moving these pallets out, dismantling them and turning them into shades in front of their tents. Diyarbakir Camp is located in a former recreation area and the trees provide protection from the heat. Especially the Koruxe Camp is under the threat of snakes and poisoned scorpions in summer.

- 4- **Camp Coordination and Camp Management:** Since the Yazidis are ethnically Kurds, the municipalities belonging to HDP Party as well as other Kurdish political structures are demonstrating a great deal of solidarity with Yazidis. All of the settlements visited in the context of this research were managed in coordination with the local municipality and a coordination unit newly created among the Kurdish political structures. The management of all of these settlements are understaffed. Municipalities could offer at most 10 professional staff such as the manager, guards, driver, cook etc., and limited services like collection of waste. Since it is an unexpected situation, almost all camp staff in all settlements are not well trained in camp management. Furthermore, their knowledge on asylum law is almost non-existent. They run the camps with extraordinary efforts and by trial-and-error methods. The coordination unit are in touch with the municipalities and camp managements to collect lists of needed items and data on the camps. The Turkish state on the other hand is running two camps for Yazidis, one is the Nusaybin Camp hosting 3,706 refugees and the other is the Midyat Camp with 2,375 refugees, both are managed by AFAD. The municipalities and Kurdish coordination on the one hand and the state institutions, primarily the Governorates and AFAD on the other, compete with each other to control the management of Ezidi refugees. Requests by the municipalities to the governors are not met on the grounds that the AFAD camps are much better organized and the Yazidis should be moved to these camps for more effective care. It seems that there are ideological differences between the two sets of authority. The Kurdish municipalities, who said the refugees are free to move to AFAD camps, claim that they prefer to stay in the municipality-run camps because of strict discipline imposed on refugees in AFAD's camps. They said another reason not to go AFAD camps was the presence of Islamic symbols which create tensions on Yazidis who are still under the impact of traumas caused by ISIS attacks. The limited education opportunities in the settlements run by the municipalities are in Kurdish, Arabic and English, whereas education is mainly in Arabic and Turkish in AFAD camps.

UNHCR and other UN agencies are not present in the area. The settlements have not been visited for either protection purposes or future relief work. Eğitim Sen (The leftist Teachers' Trade Union), the SES (the Trade Union of Health Workers) and Kurdi Der, a chain of private courses for advancement of the Kurdish language, as well as some local art centres are actively cooperating with the camp managements. A very limited number of national NGOs like Anadolu Kültür, Hayata Destek (Support to Life), and some international NGOs like Doctors Worldwide and World Council of Churches provide support in education, health and psycho-social support.

- 5- **Health and Nutrition:** The public hospitals have provided health services to Yazidi refugees since January 2015. Since all the visited Yazidi settlements are at an average of 15 kilometres outside the city centres, there is not physically easy access to these services from some settlements. There are not regular transport shuttle services between some of the camps and the city centres. Language is not a problem in communication between the doctors and their refugee patients since Kurdish is the common language. Medicine used to be a problem until recently because the state was not covering the expenses. In all settlements, pregnant women are cared for in the public hospitals and the maternity clinics are available for delivering babies. Emergency ambulance services are also provided by the Ministry of Health to the refugee population. In the camps, there are referral systems for the hospitals. The health centres, or a single doctor in each settlement, are first supposed to see the patient and to decide whether the person should be referred to the hospital. In the Diyarbakir Fidanlık Camp, due to its large population of nearly 4000 refugees, this creates a big problem. Now Doctors Worldwide has taken over the health centre in the camp to provide the first treatment and if necessary to refer them to the hospital. Every morning, large crowds queue in front of the little health centre. Nutrition is a big problem everywhere. Milk, meat, baby food and vegetables are becoming more difficult to be distributed. These items, even if distributed, need to be consumed in a very short time because of the lack of refrigerators. With the high birth rates and high number of children between 0-6 ages, malnutrition is common.
- 6- **Food:** Food is a big issue. The settlements totally depend on food distribution. In some settlements, families are provided with LPG heaters or electric ovens. In all settlements there are primitive, traditional common ovens, called "tandır", where families prepare their own bread. The refugees are given varying amounts of dry food, flour, eggs, and vegetable oil. However these items are collected from the shopkeepers by the municipalities on a voluntary basis and as a donation. As the time passes, the amount of food packages, distributed between every 10 days and a monthly basis, are shrinking. There is a big shortage of food in every settlement.
- 7- **Livelihoods and Social Cohesion:** All Yazidi settlements are located quite outside the city centres and the level of interaction between the host community and the Yazidi refugees is almost none. Mutual misperceptions and a mutual lack of confidence between the Yazidis and the mostly Sunni Islamic host communities also do

little to help communication. Furthermore, in all of the cities where Yazidi refugee settlements are located, the rate of unemployment is well above Turkey's averages. These factors in combination leave no room for Yazidis to work in the labour market. One reason that they rejected moving to the Nusaybin Camp of AFAD was that originally it was divided between Muslim-Arab refugees and Yazidis. The Imam calls and other Islamic symbols scared Yazidis about living in such a divided camp. Now the Camp is exclusively for Yazidis. All Yazidi refugees interviewed expressed their gratitude and appreciation to the Kurdish municipalities for the warm welcoming. Almost all of them said they were well treated by the Kurdish municipalities. It is clear however that their "religious identity" is much stronger than their "Kurdish identity" and most probably they will never see even the Kurdish dominated south-east of Turkey as their new homeland. The forced displacement of Yazidis with Turkish citizenship in the 1980s and 1990s to Iraq or Europe is also fresh in their memories.

- 8- **Water, Sanitation, Hygiene- WASH:** While in Şırnak Maden Camp and Siirt Duderan Camp there is tap water in homes, the Yazidi refugees have to collect their water in the rest of the settlements from common fountains. In late April when the visits took place, there was no water scarcity. In the old facilities which are now used as the Yazidi settlements, sanitation is in good shape. They are repaired for their new functions. However, in the other settlements, clean water is a problem. Especially the sewer system in the Koruxe Camp merges with a small river which goes by the Camp and is the playground of children. The refugees collect their water from the fountain very close to that extremely dirty river. Women and baby pads are items urgently needed in all settlements
- 9- **Education:** The majority of the Yazidi refugee population are children. Despite the efforts of the camp managements, education seems to be a weak sector. Eğitim Sen and the Hayata Destek Derneği are supporting the educational activities. Eğitim Sen provides voluntary teachers. In Diyarbakir, the Dicle University also contributes to the efforts. Among the Yazidi community there are also a few professional teachers. However, there is no financial source to cover, at least symbolically, the salaries of these teachers. The courses are teaching Kurdish, English, a little Mathematics and spiritual matters. Many children aged between 12 to 17 speak a reasonable level of English and they need to improve it. The Anadolu Kültür Foundation printed some school books for distribution to the schools in the settlements. But there were technical problems delaying distribution for this past season.

No vocational or non-formal training in the visited settlements is provided. At the Women Centre in Diyarbakir Camp, young girls produce some small handicrafts for their own satisfaction. In the Oğuz Village, where the few Turkish students are daily transferred back and forth to the school in the neighbouring village, the Yazidi refugee students of the same age and grade were denied the opportunity to enrol by the Principal of the school. For the Yazidi children and young refugees, playing chess or marbles is very common. Also volleyball and football are popular sports where available. A Diyarbakir Camp manager informed us that a total of 10,000 marbles were distributed, especially among boys in the settlements, and it had a therapeutic impact. In Diyarbakir Fidanlık Camp, an Art centre runs recreational activities ranging from simplified yoga to self-made wooden toys. But such activities are not provided in other settlements.

- 10- **Discrimination Against Women and Vulnerable Groups:** Yazidi society is organized into a rigid religious caste system, where men have a superior authority. The bloody attacks they have been subjected to throughout their history make them an extremely protective community. The traumas of the latest developments, forced migration and uncertainties for the future, as well as creating all kinds of daily difficulties, make them tense. The camp managers said that although it is not very often, they have witnessed domestic violence incidents. However the Kurdish political structures, dominated by women activists and left-wing tendencies, try to urge Yazidi refugees, especially the men, to refrain from such acts or otherwise they could be punished. On the other hand all domestic work appears to be on the shoulders of women in the camps. However, Yazidi women and young females dress quite liberally and are not shy about contact with foreigners.
- 11- **Family Tracing and Family Reunion:** Many Yazidi families, aside from ISIS's brutal abductions of refugee women, at least lost touch with their relatives, uncles, brothers, etc. on their way to escape to Turkey. In order to find their beloved ones, they sometimes leave their settlements and trace their relatives in other settlements and cities. The Turkish Red Crescent Society, which is tasked with family tracing does not at present offer such a role for the Yazidi refugees. The research team did not ask during interviews and were not told if there were refugees who had had close female members abducted by ISIS. However, the municipality officials and camp managers told stories that in cities like Mersin and Adana negotiations for ransom and cases of freeing women are taking place.
- 12- **Communication:** Yazidi refugees are barely informed about their status in Turkey, their rights and their future. There is no mechanism of mass information. The main communication channel is mobile phones. Hearsay and gossip come next as a source of information. The stories about Bulgaria's possible decision to open the border for Yazidis is a result of such channels of communication. Some Yazidis, who have close family members in European countries, try to get sponsorship through mobile phones. UNHCR and SGDD are one of the main contact points for Yazidi refugees who apply for International Protection.

I. GİRİŞ

ŞIRNAK, SİİRT, BATMAN VE DİYARBAKIR'DA YAŞAYAN EZİDİ MÜLTECİLER RAPORU

Bu rapor, Sivil Düşün Avrupa Birliği Programı Aktivist Desteği kapsamında Avrupa Birliği desteği ile İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi (İGAM) tarafından hazırlandı. İGAM, iltica ve göç alanında araştırmalar yapmak raporlar hazırlamak, tartışma ortamları yaratmak, veri tabanları oluşturmak ve ağ kurma çabalarında bulunmak gibi amaçlar taşımaktadır.

Raporun nihai amacı Ağustos 2015'te IŞİD (DAEŞ) saldırıları karşısında Roboski bölgesinden (Şırnak İli'nin Uludere ilçesine bağlı Ortasu ve Gülyazı köyleri) kaçarak kitle halinde Türkiye'ye sığınan 30,000 kadar Ezidi'nin yaşamlarını sürdürebilmeleri için yeni yardım kaynakları bulunmasına katkıda bulunmaktır. Büyük bir fon bulmak amacıyla hazırlanacak kapsamlı bir projenin güncel bulgu ve verilere dayanması gerekir. 2015 yılının Ocak ayı itibarıyla, Ezidi mültecilerin sayıları, nerelerde yaşadıkları, yaşam koşulları, hukuki statüleri, yardımların nasıl bir mekanizmayla sağlandığı, temel ihtiyaçları ve ileriye dönük planları-beklentileri bölge belediyeleri dışında net olarak bilinmiyordu. İGAM olarak bir durum tespiti niteliğinde bir araştırma yapılması görevini üstlendik ve bunun için Sivil Düşün Programı'na fon için başvurduk. Sağlanan fonla bu hızlı araştırmayı hazırladık. Bu arada raporun da ortaya koyduğu gibi Haziran ayı geldiğinde Ezidi mültecilerin karşılaştıkları ağır koşulların yanında uluslararası korumadan ve kalıcı çözümlerden mahrum olmaları, onları Bulgaristan sınırına yönelik ikinci bir göçe zorladı. 26 Haziran 2015 gecesi itibarıyla 3 otobüslük ilk katile Diyarbakır'dan Edirne'ye yola çıktı. Amaçları, bir daha geri gelmemek üzere özgür ibadet edecekleri, güvenli topraklara gitmekti.

Projenin amacı, Türkiye'ye 2014 yılı yaz aylarında sığınan Ezidi mültecilerle ilgili bilgileri toplamaya ve 2015 yılı Mayıs ayı itibarıyla bir durum tespiti yapmaya çalışmaktır. Sayıları, yaş ve cinsiyet dağılımları, yaşam alanları, yaşam koşulları, onlara yardım eden kurum ve kuruluşlar, geleceğe dair niyetleri ve hukuki statüleri açısından bu durum tespitinin yapılması hedeflendi.

Araştırma fonu almak amacıyla Sivil Düşün programına 23 Şubat 2015 tarihinde yaptığımız başvuruda, yapılması planlanan araştırma şu ifadelerle özetlendi;

- “1) Türkiye'deki Ezidi nüfus hakkında (mevcut sayılar, kayıt imkânları, kampların durumu, geri dönüş-Türkiye'de yerleşme-Avrupa'ya gitme konusundaki istekler, vb.) bilgiler yetersiz ve münferittir.
- 2) Herhangi bir yardım programı başlatabilmek için bir profil çıkartma ve ihtiyaç/tutum analizi yapmaya acil ihtiyaç vardır.
- 3) Böyle bir araştırmayı kısa sürede İGAM, bölge belediyeleri ile işbirliği halinde gerçekleştirebilir.
- 4) Bu araştırmanın sonuçları daha kapsamlı bir yardım projesi için fon arama çabalarına temel oluşturabilir.

İGAM, bu gelişmeler çerçevesinde, bir mülteci grubuna insani yardıma yönelik daha çok paydaşlı büyük bir projenin ilk aşaması olarak Sivil Düşün'e bu projeyi sunmaktadır.

Projeyle, bir yardım programının ön hazırlığını teşkil etmenin yanı sıra, Ezidi mülteci göçü ve Ezidi toplumu hakkında Türkiye'deki ilk sistemli bilgiyi de sağlanmış olacaktır”.

II. YÖNTEM VE İLKELER

Araştırmanın bulguları, Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) ve Norveç Mülteci Konseyi'nin hazırladıkları Kamp Yönetimi Rehberi'ndeki şu dört insani yardım ilkesi çerçevesinde değerlendirilmeye çalışıldı²:

- İnsanilik (Humanity)
- Tarafsızlık (Neutrality)
- Yan tutmamak (Impartiality)
- Operasyonel bağımsızlık (Operational independency-Siyasal, ekonomik, askeri ve diğer açılardan)

Araştırma iki kişilik bir ekip tarafından 25-29 Nisan 2015 tarihlerinde sırasıyla Şırnak, Batman, Siirt ve Diyarbakır'da gerçekleştirildi. Bu süreçte beş Ezidi yaşam alanı ziyaret edildi. Bu yaşam alanlarının 4'ü kamp, birisi köy niteliğindedir. Temelde betimsel bir çalışma gerçekleştirildi.

Bir alan çalışması niteliğindeki araştırma şu aşamalardan oluştu:

- Kaynak taraması
- Paydaş ve hizmet sağlayıcı kuruluşlarla ucu açık görüşmeler
- Mültecilerle grup görüşmeleri ve açık uçlu mülakatlar
- Bulguların değerlendirilmesi ve raporlama

Bu çalışmada Irak'tan Türkiye'ye sığınan Ezidiler için "mülteci" kavramı kullanıldı. İGAM olarak bu kavramsal seçim bir teorik tutumu yansıtmaktadır. Devletlerin verdiği sıfatlar, statüler ne olursa olsun, kişiler kendi ülkelerindeki koşullar nedeniyle mülteci olurlar. Bu düşünce ile İGAM "misafirler", "geçici korunanlar", "şartlı mülteciler", "ikincil korumadan yararlananlar", "mülteciler" ve "insani ikamet sahipleri" gibi 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun yarattığı kategorilere bakmaksızın Suriyelilere, Iraktan gelen gruplara ve Türkiye'de bireysel başvuruda bulunup Birleşmiş Milletler tarafından "himayesinde" (mandate) mülteci olduğuna kanaat getirilen herkese mülteci denilmesinden yanadır.

Araştırma süresince uluslararası insani yardım alanında Birleşmiş Milletler ve ilgili diğer kurumların sınıflandırdığı şu hizmet kategorileri ile ilgili bilgiler değerlendirilmeye çalışıldı (İngilizce karşılıklar özellikle verildi);

Uluslararası ve hukuki koruma -Hukuki Statü ile de bağlantılı- (Protection)

Temel ihtiyaçlar - Battaniye, mutfak seti, vs.- (Basic Needs)

Barınma, (Shelter)

Kamp koordinasyonu ve kamp yönetimi (Camp Coordination and Camp Management)

Sağlık ve beslenme (Health and Nutrition)

Gıda (Food)

Geçim kaynakları ve sosyal uyum (Livelihoods and Social Cohesion)

Su, sağlık koşulları ve temizlik (Water, Sanitation and Hygiene)

Eğitim (Education)

Kadına karşı ayrımcılık ve hassas gruplar (Discrimination Against Women and Vulnerable Groups)

Aile izleme ve birleşmesi (Family Tracing and Family Reunion)

İletişim ve yerleştirme (Communication)

2 IOM, UNHCR and NRC (Norwegian Refugee Council), Camp Management Tool Kit http://www.globalccmcluster.org/system/files/publications/CMT_2015_Chapter_00-18_print%20%282%29.compressed.pdf

II. 1 Kaynak taraması;

Ezidilerin neden ülkelerinde saldırıya uğradıklarını ve Türkiye'ye sığınmak zorunda kaldıklarını anlamak için özellikle farklı inanç sistemine sahip olduklarını bilmek gerekiyor. Bu konuda Türkçe tarafsız kaynaklara rastlanmadı. National Geographic'in web sitesinde Ezidilerin farklı inançları nedeniyle yüzyıllar boyunca nefret söylemi ve fiziksel saldırıların hedefi oldukları belirtilmekte.³ Çevrelerinde yaşayan Müslüman çoğunluklar tarafından "şeytana tapan" olarak algılanan Ezidiler, tarih boyunca soykırıma varan saldırılarla karşı karşıya geldiler. Irak'ın Şengal bölgesinin yanı sıra, Ezidiler, Musul'un kuzeyinde ve Dohuk vilayetinde yaşıyorlar. Ezidiler açısından yaşadıkları topraklar çok derin dini anlamlar taşıyor. Türkiye, Almanya ve diğer birçok ülkeye dağılmış olan Ezidiler, hac ziyaretlerini kutsal Laleş kentinde yaparlar. Müslümanlar ve Hristiyanlar tarafından "şeytana tapanlar" olarak algılanmalarına karşılık Ezidiler, Hristiyanlık ve Müslümanlık'tan daha eski bir tarihi geçmişe sahipler. Londra Üniversitesi'nde tarih profesörü olan Nelida Fuccaro; Journal, Middle Eastern Studies'de çıkan 1999 tarihli bir makalesinde Ezidiliği, Zerdüştlük'ten etkilenen antik ve orijinal bir Kürt inancı olarak tanımlar. Irak Ezidiler'inin, bu inancın kutsal yerlerinin bekçileri olduklarını belirtir.⁴ Makalede, "Ezidi dini, Irak'ın bölünmüş mozaigine tam yerleşmediğinden genellikle yanlış anlaşılmıştır. Ezidilerin büyük çoğunluğu Kürtçe konuşur ve kendilerini etnik olarak Kürt sayar. Ama dini açıdan Irak'ın, çoğunluğu Sünni Kürt olan nüfusundan farklı görürler. Ezidilik, İslam dininin bazı unsurlarını yine antik bir İran inancı olan Zerdüştlük ve Doğu Akdeniz'in mistik inancı Mitraizm'in unsurlarıyla bütünleştiren zengin bir sözel geleneğe sahip bir antik inançtır" denmektedir.

Ezidiler birçok farklı unsuru bir araya getirmiş inançları nedeniyle Müslümanlar tarafından inançsız sayılırlar. Bazı dini uygulamaları, örneğin domuz eti yememeleri Müslümanlığa benzese de birçok ibadet biçimleri onları bölgede farklı kılar. Ezidi toplumu katı bir dini kast sistemi etrafında örgütlenmiştir ve Ezidilerin çoğu reenkarnasyona inanır. Ezidiliğin kökenleri tartışma konusu ise de bazı araştırmacılar, bu inanç sisteminin Kürdistan'da yerleşen Sufi lider Adi ibn Musafir tarafından 12. yy'da İslamiyet'in bazı unsurlarıyla İslamiyet öncesi yerel inançların unsurlarının birleştirilmesiyle ortaya çıktığına inanmaktadır.

Yapılan araştırmalarda, Mart 2015 tarihi itibarıyla geçen yıl Türkiye'ye sığınan Ezidi mültecilerle ilgili fazla bir araştırmaya rastlanmadı. Konuya odaklı en son araştırma 03 Mart 2015 tarihli İnsan Hakları Batman Platformunun, Batman'daki Sığınmacı ve Mültecilere İlişkin Gözlem ve Tespit Raporu'dur (EK-1). Başlığından da anlaşılacağı gibi bu rapor Batman ilindeki sığınmacı ve mültecilerle sınırlı olup, Ezidi mültecilerin yanı sıra, ildeki Suriyeli ve Afganistan uyruklu mültecileri de kapsamaktadır. Rapor, Ezidi mültecilerin bir kısmının başlangıçta kendi imkânları ile otellere yerleştiğini, bir kısmının da Batman Belediyesine ait 3 halk evine yerleştirildiğini kaydetmektedir. Rapora göre Ezidi mülteciler daha sonra çoğunluğu boş olan Ezidi köylerine, Beşiri'ye bağlı Uğurca'da bulunan ve tüm alt ve üst yapısı Batman Belediyesi tarafından oluşturulan yaşam alanına yerleştirilmiştir. Batman'da kalan Ezidiler ise Esentepe'de Batman Belediyesi'ne ait tesislerde yaşamaktadırlar. Raporda, Beşiri'ye bağlı İki Köprü Beldesi'ne yaklaşık iki kilometre uzaklıkta bulunan Ezidi Yaşam Alanı'nda (Çadır Kent) çadırların zemini betonlandıktan sonra kilit taşlarıyla örüldüğü, lavabo ve tuvaletlerin atık sularının borularla iki yüz metre uzaklıktaki dereye bırakıldığı kaydediliyor.

II. 2 Paydaş ve hizmet sağlayıcı kuruluşlarla ucu açık görüşmeler

Ezidi mültecilerden toplu yaşam alanlarında yaşayanlarının bir bölümü T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın (AFAD) iki kampında, bir bölümü de Halkların Demokratik Partisi'nin (HDP) belediyelerinin oluşturduğu kamp ve köylerde yaşıyorlar. Araştırma çerçevesinde belediyeler, yerel sivil toplum kuruluşları, Ezidi mülteci toplumu temsilcileri (nüfusu temsil edecek biçimde kadın-erkek duyarlılığı, yaş grupları, gelinen bölgeler dikkate alınarak) ile anketler ve görüşmeler yapıldı.

Anketler, hedef kitleye yönelik olarak Türkçe ve Kürtçe dillerinde gerçekleştirildi. Belediyeler tarafından kurulan Ezidi mülteci kamplarında odak grup toplantıları ve yarı kurgulu mülakatlar gerçekleştirildi.

Ezidi mültecilerin bir kısmının kaldığı AFAD'ın Nusaybin ve Mardin Midyat kamplarına ise, AFAD kamplarının bu tür araştırmalara kapalı tutulduğu gerekçesiyle girilemedi.

II. 3 Mültecilerle grup görüşmeleri ve açık uçlu mülakatlar

Kamplarda ve ortak yaşam alanlarında mülteciler (yetişkin erkekler, yetişkin kadınlar ve gençler) ile toplam 6 odak grup toplantısı gerçekleştirildi. Her bir odak grubu 5 ila 8 kişi arasındaki katılımcı sayısı ile gerçekleştirildi. Ayrıca, başbaşa görüşmeler çerçevesinde 24 kişi ile derinlemesine mülakat yapıldı.

3 <http://news.nationalgeographic.com/news/2014/08/140809-iraq-yazidis-minority-isil-religion-history/>

4 <http://daily.jstor.org/history-of-yazidi/>

III. GENEL DURUM: EN BÜYÜK İNSANİ KRİZ – 2015

Türkiye’de resmi rakamlara ve BM verilerine göre, 10 Ocak 2015 itibariyle 1.8 Milyon Suriyeli ve Iraklı mülteci bulunmaktadır.⁵ BM’nin Aralık 2014 tarihinde yayınladığı Regional Refugee and Resilience Plan’a (3R Planı) göre, 2015 sonunda bu sayı 2.5 milyona çıkabilecektir⁶. Yine 3R Planı, Irak’ta geçen yaz meydana gelen çatışma ortamını Suriye krizinin bir uzantısı olarak nitelemektedir: “Her iki krizden etkilenen topluluklar yerinden edilmiş iki grubun çatışmasına ve hizmetler üzerinde yeni bir baskı oluşturulmasına yol açmıştır”.⁷ Türkiye’de Suriyeli mültecilerin nüfusu sayısal açıdan tarihi bir rekor kırmıştır. Suriyeli mültecilerin devasa sorunları karşısında, diğer mülteci grupların ve geçen yaz Türkiye’ye kitlesel olarak sığınan yaklaşık 230,000 Iraklı mültecinin (Kobani ve Şengal’den gelenler) sorunları duyulmaz olmuştur. Bu nedenlerden dolayı bahsettiğimiz amaçlar doğrultusunda bu raporu hazırladık.

2014 yılı sonbaharında Irak’tan 30,000 Ezidi mülteci Türkiye’ye kitle halinde sığındı. Mayıs 2015 tarihi itibariyle kesin nüfus bilinmiyor. Bunun yanı sıra nüfus dağılımları ile ilgili de net bilgiler mevcut değil. Bu istatistiki bilgi eksikliği farklı nedenlere bağlanıyor;

- Kayıtların ayrıntılı tutulmaması
- Ezidilerin kayıt ve ikametindeki sorunlar
- Nüfusun hareketliliği
- Yurt dışına gidişler
- Kentlere ve köylere dağılımlık
- Koordinasyon ve bilgi eksikliği

Bölge belediyelerinin oluşturduğu koordinasyon mekanizmasının sorumlusu Sayın Hüseyin Yılmaz toplu yaşam alanlarındaki mevcut nüfusun 13,000 olduğunu, onlarla beraber toplam Ezidi nüfusunun 19,000 civarında olabileceğini belirtti.⁸

Ezidi mülteciler Diyarbakır, Batman, Siirt, Şırnak ve Bitlis’teki kamplar ile Batman ili sınırları içindeki bazı köylerde yaşıyorlar.

5 AFAD Web Sitesi, www.afad.gov.tr

6 <http://www.unhcr.org/54929c676.html>

7 YAGE, Sayfa 12

8 Mülakat: Diyarbakır DTK DBP Demokratik Bölgeler Partisi Meclis üyesi: 29/03/2015

TABLO 1.**Toplu yaşam alanlarındaki Ezidi Mülteci nüfusu (Tahmini)**

Toplu Yaşam Alanı	Nüfus (Kişi)
Diyarbakır Fidanlık (Kampı/toplu yaşam alanı)	3,383
Şırnak (Bişenk Kampı; eski TKI lojmanı)	853
Siirt kampı DUDERAN	470
Batman (Koruxe)	900
Batman Oğuz Köyü	160
Nusaybin (AFAD) kampı	3,706
Mardin Midyat kampı (AFAD)	2,375
Viranşehir	400
TOPLAM	12,247

Hukuki Statü

Türkiye 2013 Yılı Nisan ayında ülke tarihinin ilk sığınma yasasını çıkarttı. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (6458 sayılı ve 11.04.2013 Tarihli) Nisan 2014'te tüm hükümleri ile yürürlüğe girdi. Kanun, Türkiye'nin 1951 tarihli Mültecilerin Statüsüyle ilgili Sözleşme'ye Türkiye'nin coğrafi kısıtlamasını sürdürme kararıyla birlikte yürürlüğe girdi. Kanun, coğrafi kısıtlama nedeniyle, mültecileri Avrupa'dan gelen ve Avrupa dışından gelen olmak üzere ikiye ayırıyor. Bunun sonucunda Avrupa dışından gelen her sığınma başvurusuna, ancak geçici koruma sağlanacağını ilan ediyor. Bu geçici korumanın süresini Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (UNHCR) mülteci olduğuna kanaat getirdiği ve himayesinde mülteci olarak kabul ettiği kişileri Türkiye dışında kabul edecek ülkelere yerleştirme yeteneği belirliyor.

Kanun ikinci bir ayırımı da sığınmak ya da uluslararası korumadan yararlanmak üzere Türkiye'ye gelen kişilerin geliş biçimini ve sayılarını göz önüne alarak yapıyor. Kanun eğer bu kişiler Avrupa dışından bir ülkenin vatandaşı iseler ve birey olarak veya aileleri ile ülkeye girip başvuru yaparlarsa, onlar için yapılacak statü belirleme ve bunun sonucuna göre üçüncü ülkelere yerleştirme işlemlerini tanımlıyor. Fakat Türkiye'ye kalabalık gruplar halinde; yüzlerce, binlerce kişi bir anda "kitle" olarak sınırlarsa onları mülteci statüsü belirleme sürecine sokmadan ve başka ülkelere yerleştirilmeleri özel durumlar dışında söz konusu olmadan onlara "geçici korumadan yararlanma" statüsü veriliyor.

Coğrafi kısıtlama nedeniyle kanunun, Avrupa veya Avrupalı olmayan bir ülke vatandaşı olmalarına göre ve bireysel başvuru yapmaları durumları için yaratmak zorunda hissettiği Mülteci tanımları şunlardır:

Mülteci

MADDE 61 – (1) Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir.

Şartlı mülteci

MADDE 62 – (1) Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye'de kalmasına izin verilir.

İkincil koruma

MADDE 63 – (1) Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde;

- a) Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek,
- b) İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak,
- c) Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak

olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verilir.

Kanun kalabalık gruplar halindeki gelişler durumunda ise tamamen farklı bir statü yaratıyor;

Geçici koruma

MADDE 91 – (1) Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir.

(2) Bu kişilerin Türkiye'ye kabulü, Türkiye'de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye'den çıkışlarında yapılacak işlemler, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirlerle ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliği ve koordinasyon, merkez ve taşrada görev alacak kurum ve kuruluşların görev ve yetkilerinin belirlenmesi, Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Hükümet yukarıdaki 91. Madde uyarınca 22 Ekim 2014 tarihinde Geçici Koruma Yönetmeliği'ni yayınladı. Yönetmeliğin 7. Maddesi şu tanımları yapıyor:

MADDE 7- (1) Geçici koruma ülkelerinden ayrılmaya zorlanan, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel veya bu kitlesel akım döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılardan haklarında bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemi yapılamayan yabancılara uygulanır.

(2) Geçici koruma Bakanlar Kurulu tarafından aksi kararlaştırılmamışsa, geçici koruma ilanının geçerliliğinden önce, geçici koruma ilanına esas teşkil eden olayların olduğu ülkeden veya bölgeden ülkemize gelmiş olanları kapsamaz.

(3) Geçici korunanlar, Kanuna göre belirlenen uluslararası koruma statülerinden herhangi birini doğrudan elde etmiş sayılmaz.

Yönetmeliğin geçici maddeleri, geçici korumanın kapsamına sadece Suriye vatandaşlarını alıyor:

Geçiş Hükümleri:

Geçici Madde 1- (1) 28/4/2011 tarihinden itibaren Suriye Arap Cumhuriyeti'nde meydana gelen olaylar sebebiyle geçici koruma amacıyla Suriye Arap Cumhuriyeti'nden kitlesel veya bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen Suriye Arap Cumhuriyeti Vatandaşları ile vatansızlar ve mülteciler uluslararası koruma başvurusunda bulunmuş olsalar dahi, geçici koruma altına alınırlar. Geçici korumanın uygulandığı süre içinde bireysel uluslararası koruma başvuruları işleme konmaz.

Geçici Koruma Yönetmeliği'nin yukarıda bahsedilen geçici maddesi Ezidi mültecileri, Irak vatandaşı olduklarından dolayı Türkiye'ye kitle halinde gelmiş olsalar da, Suriye'den gelen mültecilerin aksine geçici koruma statüsü kapsamına almadı. Buna karşılık Türkiye Hükümeti Iraklı mültecilere ya uluslararası koruma başvurusu (normal sığınma başvurusu) ya da Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 30 (d), 46 ve 47. Maddeleri çerçevesinde "İnsani ikamet izni" almalari olanağını sundu.

İnsani ikamet başvurusunda bulunan mülteciler UNHCR'in mülteci statüsü belirleme sürecine alınmıyorlar ve dolayısıyla bunun sonucunda bir üçüncü ülkeye yerleştirilme sürecine dâhil edilmiyorlar. Çok sayıda kategori, her bir kategorinin kişiler için yarattığı yeni süreçler Ezidi mülteciler için büyük bir bilgi eksikliği ve karmaşaya yol açıyor. Eğer uluslararası koruma başvurusu yapmayı ve bunun sonunda yürütülecek statü belirleme işlemleri sonucu UNHCR tarafından bir üçüncü ülkeye yerleştirilmeyi tercih ederlerse Ankara'ya gitmeleri gerekiyor. UNHCR'in uygulama ortağı olan Sığınmacı ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD) bu kişilere 2023 gibi mülakat tarihleri veriyor. SGDD'nin bir yetkilisi "İnsani ikamet izni alanları mülteci statüsü belirleme sürecine kaydetmiyoruz" dedi.

Uluslararası korumaya başvurma seçeneğini kabul edenler için yıllar sonraya verilen mülteci statüsü belirleme mülakatı ve yıllar sürecektir işlemler sonrasında bir üçüncü ülkeye yerleştirilmeleri, şu andaki durum devam ederse mümkün görünmüyor. Çünkü hiçbir yerleştirme ülkesinin UNHCR statü belirleme süreci sonucu seçilecek Ezidi mülteciler için bir kotası yok. Bir üçüncü ülkeye yerleştirme; mensup olunan grup esas alınarak değil, hassas gruplar kategorisi esas alınarak yürütülüyor.

Kanunun 76. Maddesi'ne göre mülakatı tamamlanan başvuru sahibine ve varsa birlikte geldiği aile üyelerine, uluslararası koruma talebinde bulunduğunu belirten ve yabancı kimlik numarasını içeren altı ay süreli Uluslararası

Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi düzenlenir. Aynı Madde, kimlik belgesinin, hiçbir harca tabi olmayıp ikamet izni yerine geçeceğini hükme bağlıyor.

İnsani ikamet izni ise Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 46. Maddesinde tanımlanıyor;

MADDE 46 – (1) Aşağıda belirtilen hâllerde, diğer ikamet izinlerinin verilmesindeki şartlar aranmadan, Bakanlığın onayı alınmak ve en fazla birer yıllık sürelerle olmak kaydıyla, valiliklerce insani ikamet izni verilebilir ve bu izinler uzatılabilir:

... c) 55 inci madde uyarınca (Sınır dışı edileceği ülkede ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare bulunanlar yabancı hakkında) sınır dışı etme kararı alınmadığında...

Kanun insani ikamet izni alanların hakları özellikle çalışma hakları konusunda bir hüküm içermiyor.

Ezidi mülteciler 18 Mayıs 2015 tarihine kadar Yabancılar Polisi tarafından kayıt altına alındılar ve özellikle kendilerine sağlanan kimlik kartları 14 Ocak 2015'ten itibaren tanınan sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkına eriştiler. Ancak, bu kartlarda ve hastane/eczane dökümanlarında kendilerinden “vatansızlar” olarak bahsediliyor. Bu kayıtlar sırasında kendilerine uluslararası koruma başvurusu mu yapmak istedikleri, yoksa insani ikamet mi istedikleri sorulmuyor. Kendilerine seçenekler hakkında ayrıntılı bir bilgi verilmediği için tercih sorulmasının da bir anlamı bulunmuyor.

Öte yandan, Suriye'den ve Irak'tan gelen Ezidiler ya da Kobani'den gelen diğer Iraklılar dışındaki, örneğin İranlı, Afgan, Afrikalı vs. mülteciler için yıllardır yapılan “uydu kentlerde” mecburiyet uygulamasını Ezidiler için tatbik etmiyor. AFAD'ın Ezidiler için kurduğu kamp veya bölge belediyelerinin kurduğu kamplar, Ezidiler için yaşam alanları olarak zımnen kabul edilmiş durumda.

IV. ŞIRNAK MADEN KAMPI (26.04.2015)

Genel

Nüfus: 853 kişi, 105 aile, 0-15 yaş arası 294 çocuk, 0-18 yaş arası 363 çocuk

Yeri: Mardin Şırnak karayolu üzerinde Şırnak'a 10 km uzaklıkta, kömür ocakları mevkiinin içinde bulunuyor. Kamp maden ocaklarına giden yol üzerinde yer alıyor. Mülteciler Ağustos 2014'te kampa yerleştirildiler. Kamp, terkedilmiş ve kullanılmayan Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu'na ait lojmanlarında oluşturuldu.

Kamp Yönetimi: Şırnak Belediyesi tarafından yürütülüyor. Belediyenin kapta çalışan 8 elemanı bulunuyor.

Konuşulan kişiler: Kamp Yöneticileri; Sayın İsmail Erk ve Sayın Yahya İdin. Şırnak Belediye Başkanı Sayın Av. Serhat Kadirhan.

Mülteciler: 11 Erkek ve 3 kadın ile toplu görüşme yapıldı. İlaveten kadınlarla ayrı olarak görüşme yapıldı.

Uluslararası Koruma (International Protection)

48 bin kişi Roboski sınırından mülteci olarak giriş yaptı. Kitle göçünden gelenler başta giriş yaptıkları bölgede ağaçların altına sığındılar. Mülteciler için güvenli topraklar olan Türkiye'ye erişimlerinde engelle karşılaştıklarına dair bir ifade kullanılmadı. Cep telefonlarına da kaydettikleri kaçış sürecinde büyük panik ve zorluklar yaşadıkları anlatılıyor.

Sınır dışı edilme konusunda görüşülen mülteciler herhangi bir endişe ifade etmediler. Buna karşılık özellikle farklı inançları olduğundan, konuşulan birçok mülteci Türkiye'de de kendilerini güvende hissetmediklerini ve Avrupa'ya gitmek istediklerini belirttiler.

Şırnak kampında ikamet eden Ezidi mülteciler, İçişleri Bakanlığı tarafından kaydedildiler ve kendilerine "geçici korumadan yararlanan" Suriyelilerden farklı bir seri numarası olan kimlik kartları verildi. Irak'tan geldikleri için Geçici Koruma Yönetmeliği'nin kapsamı dışında oldukları varsayılıyor. Ayrıca insani ikamet izni alabilirler. Bu nedenle 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun sığınma başvurularındaki genel usullerin uygulanması mümkün. Ancak görüşmelerde, bu çerçevede ve uluslararası mülteci hukuku hükümleri gereğince "adil bir korumaya erişim" hakkının kullanılmasında engeller tespit edildi. Kamp ziyaretinin gerçekleştiği 26 Nisan 2015 tarihinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü taşra teşkilatı henüz faaliyete geçmediği için sığınma başvurularını Ankara'daki UNHCR Ofisi adına çalışan SGDD'ye yapmaları gerekiyor. Ancak Ankara'ya gitmek büyük bir mali yük oluşturuyor. Her şeye rağmen Ankara'ya gidebilenler de adil ve etkili sığınma sistemine hemen ulaşamıyorlar. Bakmak zorunda kaldığı kardeşinin çocukları ile birlikte 16 kişilik bir ailenin reisi olan Ahmet A. (57), bir ay önce gittiği Ankara'da kendisine UNHCR ile mülteci statüsü belirleme görüşmesi için "7 yıl sonraya" randevu verildiğini söyledi. İkisi Almanya'ya kaçarak gitmiş olan 5 erkek bir kız çocuğunun annesi ve aynı zamanda ailenin reisi olan Zarife (60), sığınma sistemine ulaşmaktan caymış: "UNHCR'a başvurmadık çünkü gidemedik Ankara'ya. Yol paramız yok. Sonra, çok sonraya gel diyorlar gidenlere." Buna karşılık UNHCR ekipleri kampa herhangi bir ziyarette bulunmamışlar.

Uluslararası koruma kavramı kalıcı çözümleri de içeriyor. Yaşanan travmalar o kadar derin ki, mültecilerin çoğu artık ülkelerini sonsuza kadar terk ettiklerini söylüyor. Yıllar boyunca bir savunma mekanizması olarak gördükleri

“kirve” sistemi de son olaylar sırasında çökmüş.⁹ Ülkelerine ve evlerine dönmeyi akıllarından çıkartmışlar. Türkiye’deki Ezidiler, 1990’lara kadar karşılaştıkları zorluklar ve göç etmek zorunda kalışlarının da taze anılarıyla, bu ülkede de kalmayı istemiyorlar. Ezidiler için Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun (6458 sayılı ve 4.4.2013 Tarihli) 30 (d), 46 ve 47. Maddeleri çerçevesinde “İnsani İkamet İzni” almaları olanağı da sunuldu.

Tek çare olarak üçüncü bir güvenilir ülkeye UNHCR tarafından yerleştirilmeyi ümit ediyorlar. Bu yöndeki ümitleri söndükçe de kendilerini Avrupa’ya götürecek kaçakçılarla bağlantı kuruyorlar ve bir kısmı yaşamını bir kez daha tehlikeye atıyor.

Kampyöneticileri, “Ezidiler ilk geldiklerinde yaralıları bile yaklaşmamıza izin vermiyorlardı. Bize güvenmiyorlardı.” dediler.

Temel İhtiyaçlar (Battaniye, mutfak seti, ısıtıcı)- Basic needs

Şırnak Belediye Başkanı Av. Serhat Kadirhan ilk giriş anından itibaren Ezidi mültecilerin her türlü ihtiyaçlarının karşılandığını belirtti. Kadirhan, “O günlerde belediyenin araçlarıyla mahallelerden yardımlar toplandı. Halk desteği olmasaydı bu mültecileri desteklemek mümkün olmazdı.” dedi. Ezidi mültecilerin Türkiye’ye geldikleri Ağustos 2014 ile araştırmanın yapıldığı 26 Nisan 2015 tarihleri arasında geçen kış mevsiminde yatak, battaniye ve ısıtıcı ihtiyaçları karşılandı. Isınma elektrik sobaları ile sağlandı. Barınma beton yapılarda gerçekleştiğinden çadır kamplara göre kış nispeten kolay geçti. Başkan Kadirhan bunun maliyetinin, belediyenin TEDAŞ’a 140 bin TL borcunun birikmesi şeklinde olduğunu söyledi.

Kampta ortak bir çamaşırhane ve duş alanı mevcut. Çamaşırhane'deki 6 çamaşır makinası ile mülteciler çamaşırlarını yıkayabiliyorlar. Buna karşılık dairelerde yemek pişirilemiyor. Yemek pişirmek için gerekli tüpün maliyeti nedeniyle kampın mutfağında iki kişilik personel tarafından ortak yemek yapılıp mültecilere dağıtılıyor.

Yaz mevsimi gelmesine rağmen mülteciler kışlık giysiler giyiyorlar. Bölgenin yaz aylarında çok sıcak olması gerçeği karşısında yazlık elbise talepleri gelmeye başladı. Kampta dikiş makineleri de mevcut. Konuşulan bir mülteci kadın, “dikiş makineleri var ama kumaş yok. Çocuklarımızın kıyafetleri ve ayakkabıları da yok” dedi. Ayrıca buzdolabı, klima ve vantilatöre ihtiyaç duyuluyor. Buzdolabı olmaması nedeniyle süt ve et gibi gıdaları muhafaza etmek güçleşiyor.

Görüşülen mülteciler ve kamp yöneticileri, 24 saat su aktığını belirttiler. Şırnak’ta elektriklerin sık sık kesilmesi sonucu mevcut bir jeneratör ihtiyaçları karşılamaya yetmiyor. “Kampın ek bir jeneratöre şiddetle ihtiyacı var” diyor. AFAD bir buçuk ay benzin desteği yaptıktan sonra bu yardımı kesmiş. Bir kamp yöneticisi, “Vali ve AFAD yetkilileri ile görüştük. Her şeye ‘tamam’ diyorlar fakat yapılan bir şey yok” diyerek şikâyetini dile getirdi. Kampta TV alıcısı, vantilatör yok. Ayakkabı, iç çamaşır gibi ihtiyaç malzemeleri karşılanamıyor.

9 Ezidi aileler komşu Müslüman ailelerle yakın dostluk ilişkileri sürdürüyorlar. Kirve’lerinin evlerine ziyaretleri sırasında onların ibadet edebilmeleri için evlerinde seccade ve tesbih gibi ibadete yönelik araçlar bulunduruyorlar. Son olaylarda Yezi-dilere yönelik saldırıları başlatanların başında bazı kirvelerin, yani çok güvendikleri, kötü günde yanlarında olacaklarını varsay-dıkları dostlarının geldiğini ileri sürüyorlar.

Barınma (Shelter)

Ezidi mültecilerin yerleştirildiği terkedilmiş ve kullanılmayan Kömür İşletmeleri Kurumu lojmanlarında 170 daire bulunuyor. Kampıta ek olarak bir adet prefabrik idare binası ve iki çadır kullanılıyor. Mutfak, çamaşırhane ve duş alanları gibi ortak kullanım yerleri de beton mekânlardan oluşuyor. Kampın çevresi, muhtemelen lojman olarak kullanıldığı dönemden kalan ve onarıma ihtiyaç gösteren tel örgülerle çevrili. Kamptan yaklaşık 200–300 metre ilerideki boş tarlaya yapılan iki voleybol sahasının arasındaki yoldan büyük kömür kamyonları geçiyor. Bu, oyuna giden çocuklar için tehlike oluşturabilir.

Kamp yöneticisi Sayın İsmail Erk, “Mülteciler Ağustos’ta geldiler. O zaman su yoktu, camları yoktu, elektrik yoktu. Belediye kanalıyla bu eksiklikler giderildi” dedi. Yöneticilere göre şu anda alt yapı problemi bulunmuyor. Kampın Şırnak ile ulaşımını sağlamak üzere tahsis edilmiş araç yok. Kampın fiziki koşullarının nispeten iyi olmasına karşılık her an boşaltılabileceğine dair endişe yaşıyor. Bir kamp yöneticisi “Kamp kalkacak, ortada kalacaksınız gibisinden sözler, dedikodular yaygınlaşıyor” dedi. Bu endişenin kaynağını AFAD’ın Nusaybin’de Ezidiler için açtığı kamp oluşturuyor. Nusaybin kampı, tüm AFAD kampları gibi araştırmacılara kapısını kapalı tutuyor. AFAD’ın web sitesinde 1 Haziran 2015 günü itibarıyla Nusaybin kampında kalan Ezidi mülteci sayısının 3,675 kişi olduğu bildiriliyor. Nusaybin AFAD kampında gıda, sağlık ve diğer temel ihtiyaçların devlet tarafından çok daha iyi düzeyde karşılandığı söyleniyor. Şırnak ve bölgedeki diğer illerde belediyelerin denetimindeki kamplarda yaşayan Ezidi mülteciler arasında yavaş bir hızla da olsa, Nusaybin’e doğru göçler olduğu söyleniyor. Bu araştırma çerçevesinde gerek Şırnak’ta gerekse diğer illerde konuşulan mülteciler, hizmetlerin daha iyi olmasına rağmen Nusaybin’e olan düşük ilgiyi şöyle açıklıyorlar;

- Sınıra çok yakın ve mülteciler kendilerini orada güvende hissetmeyecekler
- Kamp ilk açıldığında Arap ve Müslüman mültecilerle yan yana yaşıyorlardı. Bu durum araya çekilen tel örgüye rağmen bir korku ve baskı unsuruydu. Daha sonra kamp sadece Ezidilere tahsis edildi. İddiaya göre kamptaki tecavüz olayı olmuş ve sonucunda dava açılmış.
- Bir mülteci kamptaki sıkı disiplini “Nusaybin kampı bir askeri kamp gibi” şeklinde ifade ediyor.
- Fuhuş, tecavüz ve taciz olayları olduğu yönünde söylentiler var.

Ayrıca Ezidilerin etnik açıdan Kürt olmaları ve kendilerini Kürt bölgesinde daha rahat hissediyor olabilecekleri de Nusaybin’e gitmeme nedenlerinden birisi olabilir. Bunun yanı sıra HDP’li belediyelerin, kampları Kürt dayanışmasının sembolü olarak gördüğü de ziyaret ve konuşmalarda hissediliyor.

Şırnak Belediye Başkanı; Valiliğin, Ezidi sorunları dile getirildiğinde, mültecilerin Nusaybin’e gönderilmeleri konusunu “dayattığını” söyledi.

Kamp koordinasyonu ve kamp yönetimi (Camp coordination and camp management)

Şırnak kampı da bölgedeki diğer Ezidi yerleşkelerinde olduğu gibi tamamen bölgedeki HDP belediyelerinin kontrolü ve koordinasyonu altında hizmet veriyor. Kampta, bugünkü mevcut nüfus 853 kişi iken toplam 8 kişi görevli olarak bulunuyor. Tamamı erkek olan kamp çalışanlarının ikisi güvenlik elemanı (zabita), ikisi mutfak görevlisi (Aşçı).

Güneydoğu Anadolu Belediyeler Birliği bölgedeki belediye kamplarını koordine etme görevini üstlenmişti. Ancak bu yılın başından bu yana ayrı bir koordinasyon mekanizması kurularak yardımların daha etkili dağıtılması arayışlarına gidildi.

Kampta belediyeden maaş alan görevlilerin yanı sıra, International Middle East Peace Research (IMPR) Humanitarian ve Yer Yüzü Doktorları adlı iki STK kampta varlık gösteriyordu. Yer Yüzü Doktorlarının desteği ile sağlık merkezi kuruldu. Derneğin doktoru haftanın belli günleri gelerek sağlık sorunları ile ilgileniyor. IMPR Humanitarian ise temizlik ve kahvaltı için haftada 3 bin TL tutarında bir yardım yapıyor. Yeryüzü Doktorlarının projesi Mayıs ayı sonunda bitiyor. Bunun sonucunda sağlık merkezi çalışamaz hale gelecek¹⁰. Avrupa Birliği Acil Yardım Fonu ECHO ile Dünya Kiliseler Konseyi (WCC) krizin başlarında yardım malzemesi sağlamış. Ancak bu yardımlar giderek azalmış. Uluslararası Af Örgütü gibi kuruluşlar da kampı ziyaret ediyorlar. Zahide Kadın Danışma Merkezi kadınlara destek oluyor. STK'ların dışında ise başta BM örgütleri olmak üzere Uluslararası veya Hükümetler arası kurumların kampla hiçbir teması olmamış. Kamp yöneticileri Sayın İsmail Erk ve Sayın Yahya İdin, UNHCR'ın kampa hiç uğramadığını söylediler.

Devletin kamp yönetimi ile bağı son derece sınırlı. En önemli bağ, devlete kayıt olmaları ve bu kayıtla aldıkları kimlik kartları sayesinde Şırnak'taki devlet hastanesi hizmetlerinden yararlanabilmeleri. Ayrıca ilaç paralarının ödenmesi de günlük yaşamlarında önemli bir hizmeti oluşturuyor. Araştırma ekibinin kamp ziyareti sırasında düşerek hafif yaralanan bir çocuk için 112 hattından çağrılan ambulansın, yarım saat içinde kampa vardığına tanık olundu. Buna karşılık bir kamp yetkilisi, ilaç paralarının ödenmesinde sıkıntılar yaşandığını ve bunun valiliğin Nusaybin kampına mültecileri gitmeye ikna etmek için bir baskı aracı olarak kullanmak istemesine bağlanabileceğini iddia etti.

Kamptaki mültecilerin Şırnak merkezine iş, okul, hastane, alışveriş ve diğer işleri için gidip gelmelerini sağlayacak bir ulaştırma servisi mevcut değil. Mülteciler kampta izole durumdalar.

Şırnak Belediye Başkanı, hizmetlerin daha kolay ve etkili yürütülebilmesi için kampı Diyarbakır'a almak istediklerini belirtti. Başkan, "tüm kampların merkezileşmesi beraberinde yükü hafifletecektir" dedi.

Sağlık ve beslenme (Health and nutrition)

Geçen yıl mültecilerin Türkiye'ye sığındıkları sırada dağlardan gelenler arasında aşırı yorgunluktan bitap düşenler ve yol boyunca yaralananlarla karşılaşıldı. Geldikleri sırada sağlık taraması yapıldı. Şırnak kampında Yeryüzü Doktorları'nın açtığı sağlık merkezi ile hizmet verildi. Sağlık Emekçileri Sendikası (SES) da destek sağladı. Kayıt işlemlerinin tamamlanması ve kimlik kartlarının dağıtılmasından sonra Şırnak Devlet Hastanesi'nde tedavileri yapılıyor ve masrafları devlet tarafından karşılanıyor.¹¹ Doğumlar Şırnak Devlet Hastanesi'nde gerçekleştiriliyor. Yaklaşık 20 bebek göçten bu yana dünyaya gelmiş. Belediye Başkanı, ilaç konusunda büyük sıkıntılar olduğunu söyledi. Devletin ilaç bedellerini karşılamadığını öne sürdü. Başkan Serhat Kadirhan, doktorların reçetelere "vatansızlar" ifadesini yazdıklarını belirtti, aynı zamanda "İl Genel Meclisi'nin zorlamasıyla, AFAD'dan 5,000 TL'lik bütçe açıldı. Ancak Nusaybin Kampının açılmasından sonra tamamı kesildi. İlaç zor bulunuyor" dedi. Başkan ayrıca sürekli sağlık taraması ve aşı takibinin yapılamadığını söyledi.

Gözlenen önemli sağlık sorunlarından birisi de travma. Travma çocuklarda devam ediyor. Çocukların en ufak seste korktukları, ileri yaşta bile alta işemenin yaygın olduğu kampta konuşulan mülteciler tarafından dile getirildi. Büyük yaştaki çocuklara bez alınıyor. Travma sonrası ise hiçbir tedavi mekanizması bulunmuyor.

İfade edilen bu sıkıntılara karşılık kamp yöneticileri ihtiyaç duyulan şeylerin sıralamasını yapmaları istendiğinde, sağlık konusunu listeye eklemediler.

Buna karşılık sağlıklı beslenmeyle ilgili sorunlar ön plana çıkıyor. Gerek kamp yöneticileri, gerekse mülteci kadınlarla yapılan görüşmelerde ortaya çıkan en önemli sorunlardan birisi sağlıksız ve eksik beslenme. Mülteciler gelirleri olmadığı için şehirde alışveriş yapamıyorlar. Kampta acil mama ve süt ihtiyacı var. Dünya Kiliseler Birliği kampa haftada 750 Kg süt temin ediyor. Kampta yaşayan 0-15 yaş arası 294 çocuk, 0-18 yaş arası ise 363 çocuk mevcut.

10 Mayıs ayı sonu itibarıyla Yeryüzü doktorları projelerini durdurdular.

11 Iraklı mültecilerin sağlık hizmetlerinden yararlanamadıkları, STK'ların yayınladığı 7 Ocak 2015 tarihli basın bildirisinde dile getirildi: "...on binlerce (Iraklı) mülteci ne bireysel uluslararası koruma başvuru sahipleri gibi 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılmaktadırlar, ne de geçici koruma altındaki Suriye'den gelen mülteciler gibi hastane giderleri AFAD tarafından karşılanmaktadır". <https://www.facebook.com/IliticaVeGocArastirmalariMerkezi/posts/386516798197741> Bu açıklamayı takiben 14 Ocak 2015'te Başbakan Yardımcısı Başbakan Yardımcısı Prof. Dr. Numan Kurtulmuş bir açıklama yaparak, "Irak'tan gelen yeni misafirlerimizin, dün akşamki Bakanlar Kurulu toplantısında aldığımız karar gereği, bütün sağlık hizmetlerinden, ister acil olsun, ister normal şartlarda olsun yararlanması bundan sonra mümkün olacaktır" dedi. <https://www.facebook.com/IliticaVeGocArastirmalariMerkezi/posts/390299551152799>

Ortalama her ailede 7-8 çocuk var. Bir kadın mülteci "Haftada bir kez süt veriliyor, yetersiz" dedi. Daha önce yapılan sebze ve meyve dağıtımı ise sona ermiş. Çocuklar sebze-meyve yiyemiyor. Aynı biçimde sabah kahvaltılarında verilen iki yumurta da bire indirildi. Konuşulan kadınlar sebze, meyve ve peynir dağıtılmasını istediklerini söylediler. Etli yemek miktarı da gerekli proteini sağlamak açısından çok yetersiz. Haftada bir kez et veriliyor. Bir anne, bir paket bisküviyi üç çocuğa veriyorum diye yakınırken, bir başkası "Çocuğuma çorba ve süt veremiyorum" diye şikâyetinde bulundu. Süt gibi ürünler buzdolabı olmadığından muhafaza edilemiyor. Hemen tüketilmesi gerekiyor. Mama, biberon ve emzik gibi malzemelere de büyük oranda ihtiyaç duyuluyor.

Gıda (Food)

Kampta diğer yerleşkelerin aksine yemekler kamp idaresince hazırlanıp dağıtılıyor. Yöneticiler erzak dağıtıp yemeklerin evlerde pişirilmesinin maliyetleri arttıracığını söylediler. Belediye çalışanı iki aşçı her gün kamp sakinleri için yemek pişiriyor. Kadın mülteciler sıklıkla fasulye ve pilav yapıldığını belirttiler. Bir kadın mülteci, "Kendi yemeğimizi kendimiz yapmak istiyoruz." dedi. Bir başka kadın mülteci ise "Yemekler daha güzel yapılsın" şeklinde görüş belirtti. Mülteciler, BM katkılarıyla AFAD'ın Suriye kamplarında olduğu gibi kartla alışveriş yapabilecekleri market sisteminin kendi kamplarına da getirilmesini istiyorlar. Kendilerine tüp verilmesini talep ediyorlar.

Yöneticiler yemek malzemesinin koordinasyon merkezlerine gelen bağışlarla veya belediyenin esnaftan topladığı yardımlarla sağlandığını belirttiler. Zaman geçtikçe bağışlar azalıyor. Yönetici İsmail Erk bu konuda, "En temel acil ihtiyaç mutfak malzemeleri, erzaklar tükenmek üzere" uyarısında bulundu.

Kamp yönetimi tarafından 10 tane ortak tandır kuruldu. Ezidilerin ekmek kültürleri farklı olduğundan kendi ekmeklerini bu tandırlarda pişiriyorlar. Bu sistem mültecileri mutlu etmiş. Bir kadın mülteci, "Un verilmesi çok güzel oldu. Kendi ekmeğimizi yapmak çok güzel" dedi. Yöneticilerin hesaplamalarına göre kamptaki 105 ailenin aylık un ihtiyacı 105 torba. Ancak bağışların azalmasıyla un dağıtımı da 50 torbaya düşmüş durumda. Kamp sakini kadınlarla yapılan görüşmelerde un ihtiyacının altı çizildi.

Kampta diğer bir önemli ihtiyaç malzemesi de çay ve özellikle şeker. Yöneticiler Ezidiler'in kültürel olarak çok şekerli çay tüketmeyi sevdiklerini kaydettiler. Dolayısıyla giderek artan biçimde çay ve şeker sıkıntısı hissediliyor. Mülteciler kendilerine ne verilirse onunla yetinmek zorundalar. Kendi imkânlarıyla gıda alma güçleri yok.

Su, sağlık koşulları ve temizlik (Water, Sanitation and Hygiene)

Şırnak kampında su sorunu yok. Genel temizlik koşulları sağlanmakta. Çöpler belediye imkânları ile toplanıyor. Kamp yeri olarak eski bir kamu kurumunun lojmanları kullanıldığından kanalizasyon sistemleri çalışıyor. Çamaşır makinaları kadın mültecilerin işini kolaylaştırıyor. 24 Saat su akmasına karşılık sıcak suyun olmamasından mülteciler şikâyetçi. Kampta ortak duş mekânı mevcut. Ancak duş yerlerinin temizliği ile ilgili sıkıntılar, duş aparatlarının eski ve bir kısmının kullanılamaz halde olması dikkat çekiyor.

Özel temizlik ve hijyen sorunları ise artarak devam ediyor. Kadın pedi ve çocuk bezi gibi maddelere duyulan ihtiyaç hızla büyüyor. Çamaşır ve bulaşık deterjanı ve sabun stokları da gün geçtikçe azalıyor. Bunun yanı sıra mekân temizliği için gerekli temizlik malzemesi (deterjan, fırça, çek çek vs.) bulunmakta sıkıntılar çekiliyor.

Geçim kaynakları ve sosyal uyum (Livelihoods and social cohesion)

Mülteciler tamamen yardım ve desteklere bağımlı durumdadır. Kampın kentten 10 km dışarda olması, sürekli bir ulaşım sisteminin bulunmaması ve Şırnak'ta iş imkânlarının sınırlılığı, mültecilerin kendi hayatlarını kazanmalarına veya kendilerini desteklemelerine olanak tanımıyor. Bir erkek mülteci, bütün vakitlerinin dama ve tavla oynayarak geçtiğini söyledi. Konuşulan bir kadın mülteci ise "Çocuklarımızın işi olsa, çalışsalar çok iyi olurdu" dedi.

Eğitim ve çocuk (Education)

Ezidiler, mülteci olmadan önce, kendi topraklarında yaşarken çocuklarının hepsi okula devam ediyormuş. Konuşulan mülteciler arasında İngilizce derdini anlatabilenlere rastlamak mümkün. Eğitim en önemli sorunlar arasında yer alıyor. Kamptaki iki çadır eğitim için ayrılmış. İki tür eğitim sağlanıyor. Birincisi Ezidilerin dini eğitiminin verildiği "Ruhani" okul. Diğerinde ise Kürtçe, İngilizce, Arapça, Matematik ve Edebiyat dersleri veriliyor. Gerek Arap gerekse Latin harfleriyle dersler veriliyor. Ruhani okulda görev yapan Hacı Abdullah 7 yaşından 50 yaşına kadar öğrencileri olduğunu söyledi. Büyükler dâhil okula devam eden öğrenci sayısı 485 kişi. Şengal'deki kampta öğretmenlik yapan 7 öğretmen var.

Eğitim kurumu Kürdi-Der Kürtçe dil eğitimi destekliyor. Eğitim malzemesi olmayışı eğitim faaliyetlerinin önündeki en büyük engel. Merkezi İstanbul'da bulunan "Anadolu Kültür" adlı STK; Diyarbakır, Batman, Siirt ve Urfa ile birlikte Şırnak kampındaki Ezidi mülteciler için de eğitim desteği sağlamaya çalışıyor.¹² Bu proje ile kamplarda yaşayan çocukların eğitimleri için gereken materyal eksikliklerinin giderilmesi hedefleniyor. Kamp ziyareti sırasında baskıdaki gecikmeler nedeniyle Matematik ve Kürtçe kitaplarının dağıtımına henüz başlanamamıştır. İnternet

eksikliği ve bilgisayar olmaması da eğitimi yavaşlatan faktörlerden bazıları. Ezidi öğretmenlere maaş verilememesi de sıkıntı yaratıyor. AFAD kamplarında eğitim veren Suriyeli öğretmenlere verilene benzer bir ücretin sembolik de olsa bu kamptaki öğretmenlere de ödenmesinin çok yararlı olacağı söyleniyor. Konuşulan gençler, İngilizce öğrenmek istediklerini söylediler. Kitap eksikliğinin yanı sıra başta kalem, silgi ve defter gibi kırtasiye malzemesine büyük ihtiyaç duyuluyor. Hacı Abdullah özellikle kareli sayfalı defter istediklerini söyledi. Mülteciler Avrupa'ya yerleştirilmeyi arzu ettiklerinden İngilizce öğrenmeyi çok istediklerini söylediler.

Verilen eğitimin ötesinde, çocuklar için sosyal aktivite imkânları da mevcut değil. Şırnak Belediye Başkanı çocuk parkının Şırnak merkezinde bile bulunmadığını belirtti ve bunun önemli bir ihtiyaç olduğunu söyledi. Çocuklar, kamp dışındaki arazide yapılan iki voleybol sahasında oynuyorlar. Ancak oynayabilecekleri çok sayıda topa ihtiyaç duyuyorlar. Kampta sıkça ifade edilen ihtiyaç malzemesinden birisi de bebek beşiği.

Kadına karşı ayrımcılık ve hassas gruplar (Discrimination against women and vulnerable groups)

Ezidiler kapalı bir toplum olmasına karşın kadınlarının kendi toplumları içinde katılımcı oldukları gözleniyor. Genelde yemek, ev işleri ve çocuk bakımı kampta da onları sürekli meşgul eden işler. Kıyafet olarak kapanmıyorlar. Kamp yöneticileri, kadına karşı şiddet konusunda çok tavizsiz olacaklarını mültecilere bildirdiklerini söylediler. Buna rağmen ziyaretten bir süre önce bir aile içi tartışma sonrası bir erkek mülteci eşinin başından aşağı kaynar su dökmüş.

Kadın mültecilerle yapılan ayrı görüşmelerde de kadına karşı şiddetin yaygın olduğu ifade edildi. Zahide Kadın Danışma Merkezi adlı sivil toplum kuruluşu kamptaki mülteci kadınlara destek oluyor. Kadınlar doğum için şehirdeki hastaneye götürülüyorlar. Ancak yaşadıkları sorunları anlatabilecekleri bir merci bulamıyorlar. IŞİD saldırıları özellikle Ezidi kadınlar üzerinde büyük bir travma yaratmış. Pek çok kadın ve genç kız IŞİD tarafından rehin alınmış, tecavüze uğramış ve öldürülmüş. IŞİD'in rehin aldığı kadınların bir kısmını yüksek fidye karşılığı ailelerine geri sattığı ve bölgede böyle bir gizli takas faaliyetinin sürdüğü ileri sürülüyor.

Ayrı ayrı konuşulan kadın mültecilerin bazı şikâyetleri şöyle:

- İki haftadır haftada iki gün kadın doktor geliyor.
- Rahim, böbrek ve sırt ağrıları yaşıyoruz.
- Hamile kadınlar Şırnak'a gidiyor. Doğumlar hastanede yapılıyor.
- Hastaneye kızımı götürdüm, gözlük vermediler.
- Çocuğum rahatsız, sünnet olması gerekiyor ama yapmıyorlar.
- Şengal'de savaş var. Dönüp ne yaparız, düşmanımız kapının önünde nasıl dönelim?
- Koşullarımız iyi olursa, burada kalırız.
- Ezidilerden oluşan bir yönetim olmazsa geri dönmeyiz.
- Evlerimizi yaktılar nasıl dönelim?
- İmkânımız olursa Avrupa'ya gideriz.
- Araplarla yaşamak istemiyoruz.
- Araplar kadınlarımızı sattılar.

Şırnak kampında 10-15 kadar engelli mülteci olduğu söylendi. Kamp yöneticileri toplam 12 engelli sandalyesi dağıtıldığını belirttiler. Ancak kampın, engelli dostu bir fiziksel yapısı yok. Engelliler için herhangi bir terapiye yönelik faaliyet de söz konusu değil. Engelli mültecilere aile fertleri sahip çıkıyor.

Aile Birleşmesi ve İletişim (Family Tracing and Family Reunion)

Ziyaret sırasında konuşulan bir kamp yöneticisi, kamp nüfusunun değişkenlikler gösterdiğini söyledi. Bunun sebeplerinden birisi değişik ortak yaşam merkezlerine ya da kentlere dağılan aile yakınlarının akrabalarını arama ihtiyacı. Bu nedenle kamptan ayrılıp yakınlarını bulma ümidiyle başka kentlere gidenler oluyor. Ayrıca, fazla konuşulmamakla birlikte kaçırılan kadınların aile yakınlarının IŞİD ile takas pazarlıkları gerçekleştirdikleri, bu nedenle de kamptan ayrılmaların olduğu belirtiliyor.

Aile birleşmesi ve izleme konusundan sorumlu Türk Kızılayı'nın ise Ezidilerle ilgili bir faaliyeti bulunmuyor.

Kampta iletişim için kullanılan tek araç cep telefonları. Ancak iletişim maliyeti mültecileri sıkıntıya düşürüyor. Haberleşmeyi kolaylaştırıcı telefon kabini veya kontör dağıtımı gibi destekler mevcut değil.

V. SİİRT KAMPI DUDERAN (27.04.2015)

Genel

Nüfus: 470 kişi, 4-6 yaş arası 52 çocuk

Yeri: Duderan Aşireti için Siirt kent merkezinden 12 km dışarda yapılan ama kötü malzeme kullanıldığı için yerleşim gerçekleşmeyen bir konut alanı. Villa türü tek katlı inşa edilen yapılarıdaki patlayan kanalizasyon boruları gibi aksaklıkların belediye tarafından onarılması karşılığında mal sahipleri geçici olarak siteye Ezidilerin yerleşmesini kabul etmişler. 117 Bina mevcut ve her aileye 1 konut düşüyor.

Kamp Yönetimi: Siirt belediyesi iki eş Başkan Yardımcısı ve bir Belediye Meclis Üyesi koordinatörlüğünde kampın yönetimi yürütülüyor. Kampta ayrıca Siirt belediyesi tarafından görevlendirilen ve sürekli kampta bulunan iki görevli çalışıyor.

Konuşulan kişiler: Belediye Eş Başkan Yardımcısı ve Duderan Şengal Kampı Koordinatörü Sayın Elif Akgül Ateş, kamp yöneticileri

Mülteciler: Sokak görüşmesi yapılan 15 erkek, kreşte görevli 2 genç kız, dikiş evinde ve evlerinde görüşmeleri yapılan 5 Kadın.

Uluslararası Koruma (International Protection)

Siirt Duderan kampında kalan 470 Ezidi mülteci de Şırnak ve diğer illerde kalan Ezidiler ile aynı statüye sahipler. Türk Hükümeti'nin kendilerine ya uluslararası koruma (şartlı mülteci statüsü süreci) ya da İnsani İkamet İzni imkânı tanıdığı söyleniyor. Dolayısıyla kendilerine iki statüden birisini seçme olanağı sunulduğu için zorla Irak'a gönderilmeleri söz konusu değil. Ancak mülteciler için tüm bu yasal statülerin ne anlama geldiği açık değil. Bu konuda aydınlatıcı bilgi sağlayacak bir mekanizma da yok. Belediye Başkan Yardımcısı, "UNHCR'dan 2 arkadaş geldi, durumla ilgili bilgi almak için" dedi. Fakat UNHCR'ın ya da Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün mültecilere yönelik bir bilgilendirme faaliyeti henüz olmadı. Duderan Kampı sakini Ezidi mülteciler de Şırnak'takiler gibi geriye dönme konusunda istekli değiller. Bir mülteci "Şengal'e dönmek çok zor, oradakilerin üçte ikisi Arap. Irak'ta yaşadıklarımız çok kötüydü. Geri dönüş ancak kendi devletimizle (Kürt siyasi varlığıyla) olur" şeklinde görüş bildirdi. Bu durumda geleceklerini Avrupa'ya gitmekte görüyorlar. Bunun için de bazıları Ankara'daki Birleşmiş Milletler Temsilciliği'ne (UNHCR adına randevuları alan Sığınmacı ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği) giderek "uluslararası koruma" için başvurduklarını söylediler. Bir

mülteci, "Ankara'ya 12 ayda (Kasım 2014) gittim. 2.5 yıl sonraya randevu (ilk görüşme için) verdiler" derken bir diğer mülteci, BM'ye 11. Ayda gittim. 7 yıla randevu verdiler" dedi.

Konuşulan mülteciler, Avrupa'dan bahsederken Bulgaristan'ı kastettiklerini söylediler. Duyumlarına göre özellikle Nusaybin devlet kampındakilere, Bulgaristan'a gönderilecekleri söylenmekteymiş. Belediye yetkilileri; Bulgaristan'ın, Nusaybin kampına giden mültecileri alacağına dair söylentileri, Ezidilerin Nusaybin kampına gitmelerini teşvik etmek için valiliğin yaydığını ileri sürdüler. Bu arada 2014 yılı Ağustos ayından bu yana 1200 kişinin Irak'taki

Dohuk kampına gittiği söyleniyor. Nusaybin'deki AFAD kampında ise Ezidiler, Avrupa'ya (Bulgaristan'a) gitmek için toplu isim yazdırmışlar. Kampta, IŞİD saldırılarıyla beraber, direnmeden evlerinden kaçıp krizin başlarında Türkiye'ye gelenlerle, IŞİD'e karşı savaşmış ve sonradan kampa yerleştirilen aileler arasında gerginlik yaşandığı yetkililerce söylendi. Bir yetkili, "bu iki grup arasında birkaç kez kavga oldu" dedi.

Temel İhtiyaçlar (Basic needs)

Belediye yetkilileri, kamp sakinlerinin günlük temel ihtiyaçlarının karşılandığını söylediler. Duderan aşireti mensuplarının verdikleri konutlarda banyo ve tuvalet bulunuyor. Kışlık odun, kömür ve soba ihtiyaçları karşılanmış durumda. Her eve ayrıca elektrikli soba dağıtılmış. Yatak, battaniye ve mutfak takımları tedarik edilmiş.

Belediye Eş Başkan yardımcısı ve Duderan Şengal Kampı Koordinatörü Elif Akgül Ateş, "Şengalli Kürt Ezidi kardeşlerimizin konaklama, ısınma, beslenme ve giyim ihtiyaçları yerel dinamiklerin, halkımızın, sivil toplum örgütlerinin ve esnafımızın destekleriyle giderilmektedir" dedi ve ekledi; "Ancak ne yazık ki şimdiye kadar ne devletin, ne de uluslararası kurumların yardımları olmadı".

Mülteciler evlerine verilen tüplü ocaklarda, dağıtılan gıda malzemeleriyle yemeklerini kendileri yapmaktadırlar. İki ailede buzdolabı bulunmakta. Klima ve vantilatöre ihtiyaç var. İkinci el giysi almıyorlar. Çamaşırhane kurulmuş, fakat çamaşır makinesi için deterjana ulaşım mümkün değil.

Barınma (Shelter)

Başlangıçta nüfus yoğunluğu nedeniyle her eve birden fazla aile yerleştirilirken bugün her aile bir evde yaşayabiliyor. Ancak Belediye Eş Başkan yardımcısı ve Duderan Şengal Kampı Koordinatörü Elif Akgül Ateş, Ezidi mültecilerin kalış süreleri uzadıkça mal sahiplerinin evlerine yerleşmek için sabırsızlandıklarını söyledi. Açık bir tarlanın ortasındaki kamp, beton yapılardan oluştuğu için buradaki mülteciler çadır kamplarda yaşayanlardan daha şanslılar.

Kamp koordinasyonu ve kamp yönetimi (Camp coordination and camp management)

Siirt belediyesi iki eş Başkan Yardımcısı ve bir Belediye Meclis Üyesi koordinatörlüğünde kampın yönetimi yürütülüyor. Kampta ayrıca Siirt belediyesi tarafından görevlendirilen ve sürekli kampta bulunan iki görevli çalışıyor. Kampın elektriği var ve masrafı belediye tarafından karşılanıyor. Belediye Başkan Yardımcısı, "Kuşkusuz sadece yerel kaynaklarla bu sürecin yürütülmesi oldukça zor görülmektedir. BM ve Avrupa Konseyi'nin bu konuda destek olmaları, kurumlarımızla iletişime girmeleri ve duyarlı olmaları gerekmektedir" dedi.

Belediye bünyesinde mülteci hukuku, yardım teknikleri ve özel ihtiyaçlar gibi konularda hazır bir bilgi birikimi bulunmuyor.

Kampın Siirt şehir merkezi ile bağlantısını belediyenin tahsis ettiği küçük bir otobüs sağlıyor. Yetkililer eğitim faaliyetleri için 4 büyük çadıra ihtiyaçları olduğunu söylediler.

Belediye dışında, STK'ların Ezidi mültecilere desteği de son derece sınırlı. Zaten Siirt'te yerel STK hemen hemen yok gibi. Çok az sayıda yabancı STK küçük yardımlar sağlamış. Örneğin, Competence Nurnberg adlı Alman kuruluşu dikiş makineleri ve kumaş sağlamış. Ancak kumaşlar Ezidilerin geleneklerine hitap etmediğinden belediye Diyarbakır'daki kumaş satıcılarıyla değiş-tokuş yapmaya çalışıyor.

Belediye yetkililerinin verdikleri bilgiye göre, Deniz Feneri adlı inanç temelli STK, önce kampa yardım malzemesi getirmiş. Ancak, kampta yaşayanların Ezidi olduğunu öğrendikten sonra yardımdan vazgeçmiş.

Merkezi İstanbul'da olan ve birçok yerde aktif olan Hayata Destek adlı dernek de, Siirt Duderan kampındaki kadın mülteciler için psikolojik destek projesi yürütmeye çalışıyor. Belediye, kamplar konusunda en büyük desteği Siirt

esnafından alıyor. İhtiyaçlar Siirt esnafının bağış olarak verdiği malzemelerle karşılanıyor. Ancak bu mekanizmanın da kendini sürdürmesi imkânsız görünüyor. Kampta konuşulan mülteciler, “Buradaki belediye bizim ailemiz gibi. Onlar bizim kardeşlerimiz. Belediyeden memnunuz” dediler.

Sağlık ve beslenme (Health and nutrition)

Kayıt olmuş ve kimlik numarası almış tüm Ezidi mülteciler gibi Duderan kampı mültecileri de Siirt Devlet Hastanesi'nden ücretsiz sağlık hizmeti alabiliyorlar. Siirt şehir merkezine ulaşimleri, kamp otobüsünün seferleri ile gerçekleşiyor. Buna karşılık kamp ziyaretinden birkaç gün öncesine kadar mülteciler ilaç farklarını kendileri ödemek zorunda kalmışlar. “İlaç ödemeleri üç gün önce ödenmeye başlandı” diyorlar. Kamp nüfusu içinde çocuk oranı yüksek seviyede. Aynı şekilde hamilelik de oldukça fazla. Bir mülteci, “Eşim hasta, psikolojik durumu bozuk. Kendisini kontrol edemiyoruz. Özel iğne lazım. Burada bulamıyoruz. Irak'tan getirtmeye çalışıyorum” dedi.

Elif Akgül Ateş, “Ezidi Kürt kadınlarının yaşadıkları psikolojik travmayı imkânlarımız ölçüsünde çözmeye çalışıyoruz. Kamp sakinlerimizin

önemli bir bölümünü kadınlar ve çocuklar oluşturduğu için kadın ve çocuklara yönelik özel rehabilite mekanizmalarının geliştirilmeleri gerekmektedir. Belediye 8 aydan beri mültecileri ağırlıyor. Psikolojik travma sorununu çözmeye çalışıyoruz. Kampta oluşturduğumuz sağlık kabininde belediyemizin doktoru çalışmaktadır” dedi.

Sağlık konusunda kampta karşılaşılan eksiklerden birisi de ambulans bulunmaması.

Temel beslenme sorunları kampta karşılaşılan en büyük sorunlardan birisi. Bebek ve çocukların düzenli bir biçimde beslenebilmeleri için temel gıda maddelerinin temininde sıkıntı yaşanıyor. Çocuklar için süt ve yeni doğan bebekler için bebek maması bulunamıyor.

Gıda (Food)

Belediye kamp alanında 15 adet tandır inşa etmiş. Ailelere, belli miktar un dağıtılarak bu tandırlarda kendi ekmeklerini pişirme olanağı sağlanmış. Ayrıca evlere verilen tüplü ocaklarda, yine ailelere dağıtılan gıda malzemeleriyle yemeklerini kendileri yapmaları sağlanıyor. Ancak ocak ve tüp maliyetleri Belediye bütçesine büyük yük getiriyor. Kampta ailelere ayrıca 10 günde bir kuru gıda yardımı yapılıyor. Kuru gıdanın yanı sıra bitkisel-hayvansal yağ dağıtımı da gerçekleşiyor.

Su, sağlık koşulları ve temizlik (Water, Sanitation and Hygiene)

Duderan Kampı'nın suyu mevcut. Kamp alanı Siirtli bir aşiret için inşa edildiğinden su şebekesi yapılmış. Ancak kanalizasyon başta olmak üzere alt yapı kötü inşa edilmiş. Belediye tamir ederek bu evlere Ezidileri yerleştirdi. Kamp yöneticileri, Ezidilerin temizliğe çok önem veren bir kültürden geldiklerini söylediler ve “Kampta bir çamaşırhane kurduk. Ancak çamaşır makinesi için kullanılan deterjan çok pahalı. Onu temin edemiyoruz” dediler.

Kadın pedi ve çocuk bezi gibi temel malzemelere büyük ihtiyaç duyuluyor. Ancak bu malzemelerin temininde sıklıkla büyük sıkıntılar yaşanıyor.

Geçim kaynakları ve sosyal uyum (Livelihoods and social cohesion)

Duderan kampındaki Ezidiler de izole bir hayat sürdürüyor. Hem yasal statü belirsizliği, hem de kente uzaklık, kentteki çalışma imkânlarının darlığı gibi sosyal nedenlerle çalışma imkânları yok. Yardıma dayalı bir hayat sürdürmek durumundalar. Siirt'te Ezidilerin dışında Suriyeli ve Afgan mülteciler de yaşıyorlar. Afganlar daha uzun süredir Türkiye'de yaşadıkları için belli sektörlerde iş bularak yaşamlarını sürdürmeyi başarabiliyorlar. Siirt nüfusunun yüzde 28'i Arap kökenli. Son yıllarda kent nüfusunun etnik yapısı, kırsal bölgelerden gelen Kürt gruplar nedeniyle değişime uğramış. Genel olarak muhafazakâr bir sosyal doku hakim. Bu açıdan kentteki Suriyeli mülteciler de en azından esnaf ile iletişim halindeler. Buna karşılık Ezidilerin yerel halk ile özellikle inanç farklılıkları nedeniyle uyum sağlamaları çok zor.

Eğitim (Education)

Kamptaki villalardan birisi okul binası ve kreş olarak kullanılıyor. Burada 4-6 yaş arası 52 çocuk eğitim görüyor. Öğretmen ihtiyacı (okul öncesi) Eğitim-sen ve Kurdi-der tarafından gönüllülük esasına göre sağlanıyor. Ancak okulların yaz tatiline girmesiyle beraber öğretmen bulmak imkânsızlaştı. Dersler yapılabildiği ölçüde İngilizce, Kürtçe ve Arapça yapılıyor. Nisan ayı sonu itibarıyla 4-6 yaş arası 52 çocuk kreşe devam ediyor. Bir kamp yetkilisi "Okul öncesi eğitim imkânlarından faydalanmaları yönünde proje geliştirdik. Farklı kurumların da desteği ile okul öncesi kreş için gerekli doküman ve eğitim malzemesi temin edildi. İlk etapta Haziran'ın 15'ine kadar bir eğitim sürecini programlayarak eğitim çalışmalarına başladık" dedi. Proje çerçevesinde Siirt'teki Sanatçı grupları, drama aktiviteleri düzenlemişler. Buna karşılık özellikle 7-12 yaş grubu çocuklara yönelik eğitim, maddi imkânsızlıklar nedeniyle hayata geçirilemiyor. Kaynak ve eğitim araç-gereçlerinin temini noktasında ciddi sıkıntılar yaşanıyor. Eğitimcilerin temininde de zorluklar çekiliyor. Keza 12-14 yaş grubu çocuk ve gençlerin eğitimi de sağlanamamakta. Eğitim materyali ve yaz döneminde öğretmenlerin bölgeyi terk etmeleri gibi imkânsızlıklar, bu yaş grubunun eğitimsiz kalmasına yol açıyor. Oysa bu yaş grubunda olup kreş hocalarına gönüllü yardım sağlayan 16 yaşındaki iki genç kızın da söylediği gibi gençlerin geleceğe yönelik hayalleri ve ümitleri, tüm yaşananlara rağmen canlı ve taze tutuluyor. Bu iki gençten birisi televizyon muhabiri diğeri de doktor olmayı düşünüyorlar ve oldukça güzel İngilizce konuşuyorlar.

Kadına karşı ayrımcılık ve hassas gruplar (Discrimination against women and vulnerable groups)

IŞİD saldırılarının kadınlar üzerinde yol açtığı travmanın izleri hala taze. Kampta, IŞİD tarafından kaçırılan 200 kadının para karşılığı serbest bırakıldığı konuşuluyor.

Kampta bir kadın merkezi var. Burada bir dikiş evi faaliyette. Elif Akgül Ateş, "Bu amaçla öncelikli olarak kadınların zamanlarını değerlendirebilecekleri, sosyal bir etkinlik çerçevesinde bir araya gelmeleri, dayanışmaları, kendilerini geliştirmeleri ve moral açısından pozitif destek olabilecek, özgüvenlerini kazanabilecekleri bir çalışma geliştirmeyi hedefledik. Kadınlara yönelik dikiş-nakış atölyesi açtık. Atölyenin açılışını Almanya'da bulunan Competence adlı bir yardımlaşma derneğinden Ezidi dostu Banu Bredderman'ın katkılarıyla gerçekleştirdik" dedi. Dikiş evi, birisi toplumsal hiyerarşide lider durumda olan bir ailenin ferdi olmak üzere iki kadının kontrolünde bulunuyor. Kumaş bulmakta zorluk çektiklerini söyleyen kadın mülteciler, başkalarına 250 TL karşılığı elbise diktiklerini söylediler. Bu vesileyle kadınların şahsi ihtiyaçları kısmen karşılanmaktadır.

Belediye, Kadın Merkezi'ndeki kurslarda yapılan ürünlerin satışını gerçekleştirmeye yönelik pazarlama alanları oluşturmaya çalışıyor. Henüz satış yapılıp, gelir sağlanamamış.

VI. BATMAN OĞUZ KÖYÜ (28.04.2015)

Genel

Nüfus: 160 kişi, 28 aile.

Yeri: Oğuz köyü Batman'ın Hasankeyf çıkışında, kent merkezinden 20 Km uzaklıkta

Konuşulan Mülteciler: 15'i bulan erkek mülteci grupla Odak grup görüşmesi yapıldı. Ayrıca 4 kadın ile ev görüşmesi gerçekleşti.

Oğuz köyü Batman'ın Hasankeyf çıkışında, kent merkezinden 20 Km uzaklıkta, üzerinde şimdi boş olan bir jandarma karakolunun bulunduğu tepeye sırtını dayamış bir köy. Cami ve minare olmaması, köyün bir Müslüman köyü olmadığından göstergelerinden birisi. 1980 ve 1990'larda bölgede şiddetin artması ve devlet baskılarının yoğunlaşması sonucunda köy sakinlerinin büyük bir bölümü Avrupa'ya göç etmiş. Köyde sadece 5-6 hane kalmış. Avrupa'ya gidenler son yıllardaki rahatlama ve şiddetin azalması sonucu yaz aylarında köylerini ziyaret ediyorlar. Tarlaları ya boş kalmış ya da kiracılar tarafından işleniyor. Köye geçen yaz 350 kişilik bir mülteci grubu gelmiş. Daha sonra 7-10 aile Silopi'ye gitmiş. Ziyaretin yapıldığı sırada Şengalli 28 aile ve 160 Ezidi mülteci köyde yaşamaktaydı.

Ziyaret sırasında köy muhtarı Adil Alakuş ile onun evinin yanındaki bahçede, yeni katılanlarla sayıları 15'i bulan erkek mülteci grupla odak grup görüşmesi yapıldı. Ayrıca 4 kadın ile ev görüşmesi gerçekleştirildi.

Uluslararası Koruma (International Protection)

Oğuz köyüne yerleştirilen Ezidi mülteciler, Şengal'deki köylerinde tarım ve servis alanlarında çalışan bir nüfus. Saldırıları sonucu çok zor koşullarda uzun yollar yürüyerek Türkiye'ye sığınmışlar. Bazıları, cep telefonu ile bu meşakkatli göçü videoya kaydetmiş. Ezidi mültecilerin hukuki statüleri diğer toplu yerleşim bölgelerindekilere farklılık göstermiyor. Konuşulan mültecilerin hepsi kayıt yaptırmış ve kimlik kartları almış. Ancak uluslararası koruma statüsünden mi yoksa insani ikametinden mi yararlandıklarını bilmiyorlar. Ankara'ya gidip UNHCR'a başvurmayı bir seçenek olarak ifade etmeleri, kendilerini uluslararası koruma statüsü altında varsaydıklarını gösteriyor. Konuşulan mülteciler, buna karşılık UNHCR'a başvurmak üzere Ankara'ya gidenlere 2017 yılına gün verildiğini söylüyorlar. Bu nedenle, mali imkânların da sınırlı olması dolayısıyla birçokları Ankara'ya gitmiyor. Bir başka deyişle uluslararası koruma için etkili ve adil bir erişim imkânları yok. UNHCR köye herhangi bir temsilci yollamamış. Ezidilere karşı ülkelerinde girişilen ve "felaket" olarak sonuçlanan saldırılar sonrası bu insanlara göre tek çözüm Avrupa'ya gitmek. Bir mülteci, "Avrupa'ya gitmek isteriz. Ankara'ya bir kez gittik. Kaçakçılara verecek paramız yok. 3-4 bin dolar istiyorlar"

dedi. Köydeki Ezidi mülteciler, Bulgaristan söylentilerini şu şekilde dile getirdiler: “Gidenler daha çok Bulgaristan’a gidiyorlar. Uzun yollar yürüyorlar. Bu köyden 2-3 kişi gitti. Daha sonra Hollanda’ya ulaştılar. Oralarda önce akrabaları buluyorlar. Sonra devlete teslim oluyorlar”.

Adil M. ise, 5 kişilik bir ailenin reisi. Eşi ve 6, 5 ve 1 yaşlarında üç çocukları var. Ülkesine dönmeyi istiyor. Ancak henüz geri dönmek için yeterince güvenlik yok. Buna karşılık Irak’ta ve köyde kalan bazı akrabalarıyla iletişim halindeler ve durumu yakından izlemeye çalışıyorlar.

Temel İhtiyaçlar (Basic needs)

Oğuz köyüne yerleşen Ezidi mülteciler 2014-2015 kışının “hafif” geçmesinden memnunar. Köylerdeki boş evlere yerleşen mülteci aileleri genel olarak odun ve elektrik sobaları ile ısındıklarını söylediler. Bu açıdan çadırlarda yaşayan başka illerdeki mültecilerden daha şanslı buluyorlar kendilerini.

Köydeki evlerde zaten mevcut olan yatak, battaniye, halı-kilim, mutfak ve yemek takımları mültecilerin temel ihtiyaçlarının karşılanmasında büyük kolaylık sağlamış. Köyün elektriği var. Ancak pahalı. Elektrik giderlerini şimdilik belediye karşılıyor. Buna karşılık yakın bir zamanda evlere elektrik sayacı takılmış. Muhtar Adil Alakuş “bundan sonra ne olacağını bilmiyoruz” dedi. Bu arada yemek pişirmek için gaz tüpleri kullanılıyor. Bu da çok büyük bir maliyet oluşturuyor.

Köydeki evlerin sadece yarısında buzdolabı var, televizyon mevcut değil. Köyde, bir Ezidi kabristanı mevcut.

Barınma (Shelter)

Köyde daha önce Türkiye’den Avrupa’ya yerleşen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı Ezidilerin terk ettiği yaklaşık 45-50 kadar ev Irak’tan gelen Ezidi mülteciler tarafından barınak olarak kullanılıyor. Bu evler, Türkiye kırsalında herhangi bir köy veya küçük kasabada rastlanacak türden yığma bir ya da çoğunlukla iki katlı yapılar. Bu açıdan, kamplara oranla daha doğal bir barınma modeli görüyoruz. Köyün ortasından geçen asfalt yol sağlık ocağı bulunan yaklaşık 5 km uzaklıktaki bir başka köye, oradan da Batman yolu üzerindeki ilçeye ve kent merkezine bağlanıyor. Muhtar Adil Alakuş mültecilerin yerleştirildikleri evlerin uzun süredir kullanılmaması nedeniyle başlangıçta camlarının kırık olduğunu, birçok açıdan yıkık-dökük durumda bulunduğunu, mültecilerin gelişle birlikte binalarda belediye

tarafından tadilat yapıldığını söyledi ve ekledi: “Evler harabeye dönmüştü. Belediye onardı”.

Suyu elle taşıyorlar. Tüm zorluklara rağmen, köyde yaşamak mülteciler açısından daha rahat. “Kamplar soğuktu. Burada köylüler yardım ediyor. Odun sobası, elektrik sobaları ile ısınıyoruz. Temizlik malzemesi bulamıyoruz” dediler.

Kamp (Toplu yaşam alanı/Köy) koordinasyonu ve kamp yönetimi (Camp Coordination and Camp Management)

Oğuz köyü doğal bir yerleşim birimi. Köyde Avrupa’ya göç etmemiş Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarından oluşan 5-6 hane yaşıyor. Köy muhtarı, Ezidi mültecilerin gerek Batman Belediyesi, gerek AFAD ve gerekse Avrupa’da bulunan mülk sahipleriyle bağlantılarını ve koordinasyonlarını yürütüyor. İhtiyaç listelerini belirleyip koordinasyon merkezine iletiyor. Zeyda B. adlı mülteci Batman ile bağlantı kurmaktaki zorluğu dile getirdi: “Burada kendi evimiz var. Batman’a araç olmadığından gidemiyoruz”. Muhtar Alakuş, bu güne kadar mültecilerin ayakta durmalarına imkân sağlayan Belediye yardımlarının yakında sona ereceğini kaydetti. Böyle bir durumda tüm sıkıntılara rağmen doğal bir ortamda yaşamaktan memnun görünen

mültecilerin, Nusaybin (AFAD) kampına nakledilmeleri yolunda baskıların artacağından endişe ediliyor. AFAD Batman il müdürü köye bir kez gelmiş. AFAD uzun süredir mültecilerin Nusaybin kampına gitmelerini istiyor. Mülteciler, "Nusaybin'e neden gitmiyorsunuz" sorusuna şu yanıtı verdiler: "Burası daha güzel bizim için. İdare edebildikçe kalacağız". Bir mülteci kayınpederinin Nusaybin kampına gittiğini belirtti. Nusaybin hakkında şu bilgileri paylaştı: "Kayınpederim Nusaybin kampından memnun. Doktor kampın içinde. Eğitim ve yemek var. Ama dışarıya çıkmaları için zor izin alabiliyorlar. Türkiye içinde bir başka kente gitmek için ise en fazla 5 gün izin alınabiliyor. Kamp içinde okul var. Eğitim, Türkçe, İngilizce ve Arapça. Oysa burada Kürtçe konuşmakta sorunumuz yok. Onları ziyarete gittiğimizde bizi misafir çadırında görüştürüyorlar ve ancak limitli bir süre görüşebiliyoruz. Her şey hapis gibi" diyerek Nusaybin'e gitmeme isteklerinin gerekçelerini anlattı. Köy muhtarı, "AFAD'a arazi verelim, burada kamp kurun, geniş arazimiz var dedik ama kurmadılar. AFAD Müdürü, yetkisinin olmadığını belirtti" dedi. Köydeki mülteciler, kendilerini komşu köye, sağlık kurumlarına ve Batman merkezine taşımak için düzenli bir araç servisine ihtiyaç duyduklarını söylediler. Halen sabah gidip akşam dönen bir dolmuş işliyor.

Sağlık ve beslenme (Health and nutrition)

Köyde sağlık ocağı ve doktor bulunmuyor. Ancak rahat ulaşılacak bir mesafede sağlık ocağı mevcut. Buradaki doktor günü birlik Batman'dan geliyor. Eğer ciddi bir sorun görürse ya ilçe sağlık kuruluşuna veya Batman Devlet Hastanesi'ne sevkleri yapıyor. Acil durumlarda ilçeden ambulansla hasta nakli mümkün. Ama hamilelik de dâhil normal kontroller için komşu köye bile gitmek için bir araç gerekiyor. Mültecilerin köye yerleşmelerinden bu yana köyde 10 bebek dünyaya gelmiş. Doğumlar, doğum öncesi ve doğum sonrası tedaviler ve bakımlar devlete bağlı sağlık kurumlarında ücretsiz sağlanıyor. Bebek maması ve süt sıkıntısı kötü ve eksik beslenmeye yol açıyor. Köyde şu ana kadar aşı, sağlık taraması olmadı.

Mülteciler nisan ayı ortalarından itibaren hastaneden ücretsiz ilaç almaya başlamışlar. Ezidi mülteciler, sağlık kurumlarından hizmet alırken, Kürtçe yaygın bir şekilde konuşulduğundan dertlerini sağlık personeline anlatmakta sorun çekmiyorlar.

Gıda (Food)

Gıda sektörü açısından Oğuz köyü alarm veriyor. Köy ile belediyeler arasındaki iletişim sadece muhtar üzerinden yürüdüğünden, köydeki mültecilerin ihtiyaçları kamplardaki kadar hızlı bir şekilde koordinasyon merkezlerine ulaşmıyor. Muhtar, köye ayda bir gıda yardımı geldiğini belirtti. Muhtar Adil Alakuş, "Fasülye, mercimek, un ve yağ yardımı alıyorlardı. Ama 1-2 ay önce daha çok geliyordu. Artık az geliyor. Fasülye ve mercimek gibi kuru gıdaları artık bardak ölçüsüyle dağıtabiliyoruz" dedi.

Köylere kamyonla gidip erzak taşıyan geçici marketlerden ihtiyaçlarını para karşılığı alabiliyorlar. Ancak fiyatlar mülteciler açısından çok yüksek bulunuyor.

Su, sağlık koşulları ve temizlik (Water, Sanitation and Hygiene)

Oğuz köyünde evlere bağlı şebeke hattı yok. Köy çeşmesinden ihtiyaç duyulan suyu elle evlerine taşıyorlar. Köyde açıkta akan kanalizasyon yok. Alt yapısı mevcut. Çöpler düzenli olarak belediye tarafından toplanıyor.

En önemli sorun, çocuk bezi ve kadın ihtiyaç malzemelerinin ihtiyaca cevap verememesi.

Geçim kaynakları ve sosyal uyum (Livelihoods and social cohesion)

Köyün Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı sakinleri için tek geçim kaynağı ziraat. Köyde yaşamakta olan az sayıda aile kendi toprağını ekip biçiyor. Köyde bu ailelere ait birkaç inek var. Ezidi mültecilerin büyük kısmı geldikleri Şengal'de çiftçilikle uğraşıyor olsa da Oğuz köyünde geçimlerini sağlamak üzere böyle bir çalışma yapma imkânına sahip değil. Köyü terk ederek Avrupa'ya yerleşenlerin toprakları ya yıllardır işlenmiyor ve yabani otlarla kaplanmış durumda, ya da bazı tarlalar civardaki köylülerce kiracı olarak işleniyor. Mültecilerin tarım yapabilmeleri için toprak, tohum, gübre, tarım araç ve gereçleri, ilaç, sulama gibi imkânları yok.

Köy Batman merkezden uzak olduğu için ve günde bir kez sefer yapan dolmuş dışında düzenli bir ulaşım bulunmadığından çalışmak üzere Batman'a gitmek mümkün olmuyor. Erkekler köyde tamamen boş durumdadır. Kadın mülteciler ise geleneksel ev işleri, yemek, çocuk bakımı ile uğraşıyorlar.

Eğitim (Education)

Köyde okuyan Türkiyeli ailelere mensup 6 öğrenci mevcut. Muhtar, "Okulumuzun öğrenci sayısı az olduğu için kapandı. 6 öğrenci taşınmalı sistemle komşu köye gidiyor" dedi. Mülteci çocuklar ise bu imkândan yararlanamıyorlar. Şiar: 14 yaşında. Şengal'i terk ettiklerinde köyünde 9.sınıfa gidiyormuş. Oğuz köyünde okuluna ara vermek zorunda kalmış. Babası, "Komşu köydeki okula başvurduk. Kayıt almadılar" dedi.

Köydeki mülteciler arasında Şengalli iki öğretmen var. Muhtarın verdiği bilgiye göre köyün öğrenci sayısının azlığı nedeniyle kapanan okulunun yeri de boş duruyor. Ancak, okul malzemesi, sıralar ve masalar, kullanılamaz durumdadır. Eğer bu malzemeler tedarik edilebilirse eğitime başlanabilecek. Anadolu Kültür'ün kitapları eğitime önemli katkı sağlayabilecek. Çocuklar ve gençler de herkes gibi köyde boş bir şekilde dolaşıyorlar.

Kadına karşı ayrımcılık ve hassas gruplar (Discrimination against women and vulnerable groups)

Ezidi kadın mülteciler Şengal'de yaşananların etkisi altındalar. Telafer'de 700 Ezidi genç kızın alıkonarak satıldığı ileri sürülüyor. Bazı kadınların para karşılığı geri gönderildiği de söylenenler arasında. Korku içinde ve kimisi bebekleri kucaklarında günlerce yürüyerek Türkiye'ye sığındıktan sonra travma veya psikolojik tedavi konusunda herhangi bir imkanları yok. Bu konuda kadınlar tamamen yalnız bırakılmış durumdadır. Bazı mülteci aileler, köyden Irak'ın Dohuk kentine dönmüşler.

Bir mülteci eşinin psikolojik olarak "hastalandığını" ve "kontrol edilemez" derecede krizler geçirdiğini belirtti. Özel iğne yapılması gerektiğini bu iğneyi de Irak'tan getiremediklerini sözlerine ekledi.

Aile Birleşmesi ve İletişim

Köyün dış dünya ve Şengal ile bağlantısı cep telefonları ile sağlanıyor. Bir mülteci, çatışmaların sızmadığı Şengal'de kalan babasıyla telefonla haberleştiğini belirtti. Avrupa'ya kaçak olarak gidebilen yakınları ise bu ikinci göç yolunun koşulları ve Avrupa'da karşılaştıkları durumu yine bu kanalla öğreniyorlar.

Aile birleşmesi ya da izleme konusunda Türk Kızılayı'nın köy ile ihtiyaç tespiti amacıyla hiçbir teması olmamış.

VII. BATMAN İKİ KÖPRÜ (KORUXE) KAMPI (28.04.2015)

GENEL

Mülteci sayısı: 900 kişi.

Kamptaki mültecilerin dağılımı şöyle:

Yetişkin nüfus:

Kadın 212; Erkek 217

Çocuk:

0-16 Kız: 263

0-18 Erkek 265

196 çadır; 8 kişilik büyük ve 4 kişilik küçük çadırlar.

20'ye yakın ev.

Görüşülen kişiler; Şengal Kamp Koordinatörü Sayın Kazım Ateş, Kamp Görevlisi Sayın Mustafa Ayız. 13 erkek, 8 kadın mülteci ile de görüşüldü.

Kamp yönetimi: 2 erkek 1 kadın görevli, 6 gece bekçisi, 1 araç.

Temel gıdayı belediye karşılıyor.

Uluslararası Koruma (International Protection)

Koruxe kampı sakini mültecilerinin de hukuki statüleri diğer toplu yaşam alanlarında yaşayan Şengal'den gelmiş mültecilerle aynı. 22 Ekim 2014 tarihli Geçici Koruma Yönetmelik kapsamına alınmıyorlar. Normal sığınma süreci olan Uluslararası Koruma sürecinde varsayılıyorlar. Ancak çoğu da Ankara'ya giderek UNHCR'a başvurmamış durumda. Kamp yöneticileri, UNHCR veya herhangi bir BM örgütünden kampa ziyaret gerçekleştirmediğini söylediler. Dolayısıyla

aradan bir yıla yakın süre geçmesine rağmen sığınma sistemine erişebilmiş değiller. Koruxe kampındaki Ezidi mülteciler de uluslararası korumanın önemli bir unsuru olan kalıcı çözüm konusunda önlerini göremiyorlar. Kamp sakinlerinden Halit adlı mülteci, “bizi buraya PKK getirdi. En büyük isteğimiz geri dönmek” dedi. Ancak bu isteğin gerçekleşebilmesi, ülkelerde güvenliğin sağlanmasına bağlı. Konuşulan bazı mülteciler, kamp yönetimine yakın kişilerin “Güney Kürdistan hükümeti” dedikleri Mesut Barzani yönetimindeki Kuzey Irak Kürt Yönetimine de güvenmediklerini belirttiler. Bir mülteci, “Barzani bizi tarihten silmek istiyor” dedi. Geri dönme ya da Türkiye’de kalmalarında koruma sağlayacak, güvendikleri tek gücün PKK olduğunu söyleyen Ezidiler, asıl istediklerinin de Avrupa olduğunu söylediler. Açıkça ifade edilmese de kuvvetli Avrupa’ya göç isteği Ezidilerin artık bölgedeki siyasi ve askeri çekişmelerin daha fazla kurbanı olmak istemediklerini gösteriyor. Kamp koordinatörü Sayın Kazım Ateş, “Bize karşı bile güven sorunu var. Ancak tanıdıkça güvenleri artıyor” dedi. Ateş, “Devlet, Ezidileri Bulgaristan’a yönlendirmeye çalışıyor” dedi.

Temel İhtiyaçlar (Basic needs)

Batman İki Köprü kampında kışın çadırlar odun sobasıyla ısıtıldı. Çadır zeminine paletler yapıldı. İhale ile odun sobası, ahşap zemin, yanmaz battaniye ve halı dağıtılmış. Çadırlar yanmaz battaniyelerle kapatıldı. Mülteciler yemeklerini dağıtılan ocaklarında kendileri yapıyorlar. Ancak elektrik dağıtım firması belediyeden, kullanılan elektriğin bedelini talep ediyor. Kamp yöneticileri kampta mini market ve manav açmayı düşündüklerini söylediler. Ancak çadırlarda ve evlerde buzdolabı bulunmuyor. Ziyaret sırasında yaklaşmakta olan yaz aylarının endişeleri yaşanmaktaydı. Ziyaret sırasında bazı aileler, kışın soğuktan korunmak için çadırların zeminine yerleştirilen tahta paletleri sökerek çadırların girişine güneşten korunmak üzere çardak yaptıkları gözlemlendi. Kamp yöneticisi Mustafa Ayız, “yazın çadırlar çok sıcak oluyor” dedi. Kampı belediye

destekliyor. Bir mülteci “8 aydır her şeyi onlar verdi” dedi. Kamp yetkilileri de, “İmkânlarımızı zorluyoruz. Batman’daki her kesime gidiyoruz. STK’lara, Esnafa, Eşrafa gidip destek vermelerini istiyoruz. Ancak imkânlar giderek daralıyor” dediler ve eklediler: “Çok mağdurlar buradaki mülteciler”.

Bu arada mülteciler ve özellikle çocuklar yaz aylarını kalın ve kışlık giysileriyle karşıyorlar. Yazlık giysilere acil ihtiyaç duyuluyor.

Barınma (Shelter)

Kampta 196 çadır var. Bunların bir bölümü 7-8 kişilik büyük boy çadırlar. Küçük boy çadırdaki ise 4 kişi kalıyor. Kamp içinde bulunan evlerde ise 20 aile var. Çadırların zeminine tahta paletler yapılmış. Çadırları Batman Belediyesi satın almış.

Kamp koordinasyonu ve kamp yönetimi (Camp coordination and camp management)

Kampta yaşayan 212 Kadın, 217 erkek ve 0-18 yaş arası 263 kız, 265 erkek çocuğa karşılık Kamp yönetimi birisi kadın üç kişiden oluşuyor. Kamp İki Köprü ilçesinin 7 km. dışında. Kampa tahsis edilmiş bir araç mevcut. Kampın güvenliği için altı bekçi görev yapıyor. Şengal kamp koordinatörü Kazım Ateş, kampta çalışanlara, gönüllülere hariç belediyenin maaş verdiğini söyledi. Kamp yönetimi ile bölge belediyeleri arasında kurulan Şengal Koordinasyon Birimi arasında ihtiyaçların belirlenmesi ve karşılanması konusunda bir iletişim mevcut. Kampta görevlendirilen koordinasyon yetkilisi, bir denetim mekanizmasının elemanı olarak hizmet veriyor. Temel ihtiyaçlar Batman belediyesi tarafından halktan toplanan yardımlarla karşılanıyor. Devlet ve AFAD türü devlet kurumlarıyla kamp yönetimi arasında hiçbir yardımlaşma bulunmuyor. Kamp yöneticileri, “Devletten yardım almadık” diyorlar. Kamp Müdürü Mustafa Ayız “Yardımlar sistemleşmediği için zorlanıyoruz” dedi. Kampta Hayata Destek Derneği faaliyet gösteriyor. Derneğin kurduğu 4 Çadırdaki eğitim ve psikolojik destek programları uygulanıyor. Ancak araştırma ekibinin ziyaretinden kısa bir süre önce yağan şiddetli yağış ve fırtına, iki çadırı uçurmuş. Onların yerine konması için fon arayışı sürüyor.

Kamp yetkilileri, kampta yaşayanların sayısının sürekli değiştiğini belirttiler. Onlara göre kamplar arası iletişim var, “Irak’a giden ve oradan gelenler oluyor” dediler.

Sağlık ve beslenme (Health and nutrition)

Beslenme büyük bir sorun ve boyutları giderek artıyor. Zirâ halktan toplanan gıda malzemelerinin miktarı giderek azalıyor. Özellikle bebekler için süt ve mama bulmak imkânsızlaşıyor. Bu da eksik beslenme sorunlarına, büyüme bozukluklarına yol açma tehlikesini arttırıyor. Süt dağıtımı ayrıca buzdolabı olmaması nedeniyle muhafaza kaynaklı sorunlardan dolayı sıkıntıya giriyor.

Sağlık kampın en büyük sorunları arasında. Doktor sıkıntısı yaşanıyor. Kampta bir sağlık ocağı bulunuyor. Sağlık Sen Sendikasının gönüllü doktoru, haftanın üç günü (Pazartesi, Çarşamba, Cuma) kampa gelerek hastalara bakıyor. Bunun dışında kamp sakinlerinin Batman devlet hastanesine gidiş gelişleri uzun mesafe nedeniyle oldukça sorunlu.

Kampın kentin dışında yeşil bir alanda bulunması, sıcak yaz aylarında yılan ısırması ve akrep sokmaları olaylarının büyük bir risk oluşturma endişesini arttırıyor. Bölgede akrep ve yılan çok yaygın.

Kamp yöneticileri Ezidilerin psikolojik sorunlarının giderek arttığını belirtiyorlar. Hayata Destek Derneği, psikolojik eğitim ve destek sağlıyor.

Kampa ekmek, belediye tarafından ilçeden getiriliyor ve dağıtılıyor.

Su, sağlık koşulları ve temizlik (Water, Sanitation and Hygiene)

Bu araştırma çerçevesinde ziyaret edilen yaşam alanları içinde su ve kanalizasyon gibi sorunların en yüksek olduğu yerleşim biriminin Koruxe kampı olduğu gözlemlendi. Kampın yanı başından akan bir dere var. Kanalizasyon dereye dökülüyor. Çocuklar çöplerin ve atık maddelerin de yığıldığı, yazın yılan türü canlıların çoğalacağı dere kenarında, hatta derenin içinde oynuyorlar.

Kamp yöneticileri, “Kampta içme suyu problemimiz var. İçme suyu kaynak suyudur, fakat içme suyu çok kireçli” dediler. Bulaşık ve banyo için ise kuyu suyu kullanılıyor. Kampta su çeşme ve kuyulardan kova ve plastik kaplarla taşınıyor. Kuyu suyuna da kanalizasyonun karışması yüksek bir olasılık. Şengal Kamp Koordinatörü Kazım Ateş, “En önemli sorunlarımızdan birisi kanalizasyon ve açıktan akan dere. Kanalizasyonun, derenin kapatılması gerekiyor. Yoksa buradan her türlü salgın hastalık çıkabilir. Çocuklar dereye oynuyor. Bunun için de kaynağımız yok” dedi. Sinek ve sivrisinek gibi canlıların yaz aylarında artacağı biliniyor.

Kadın pedi ve çocuk bezi de kampta en fazla ihtiyaç duyulan malzemeler arasında yer alıyor.

Geçim kaynakları ve sosyal uyum (Livelihoods and social cohesion)

Diğer tüm ortak yaşam alanlarında olduğu gibi, Koruxe kampındaki Ezidi mülteciler de izole bir yaşam sürdürüyorlar. Bu izolasyonun temelinde coğrafi olarak kentlerden uzakta bulunmaları ve düzenli bir ulaşım imkânlarının olmamasının yanı sıra, yaşadıkları acılar ve inanç sistemleri nedeniyle çevrelerine duydukları güvensizlik de yatıyor. Kazım Ateş, “Yaşadıkları topraklardan kopmanın travmasını yaşıyorlar. Burada Sünni- İslam hâkim olduğu için güven problemi yaşıyorlar. İçte kapanık toplum. Güven problemi konuştuğça açılıyor” dedi. Bu koşullar altında çalışma imkânlarına sahip değiller. Geçimlerini sürdürebilmek için sadece kampta dağıtılan yardımlara bağılılar. Sosyal uyum konusunda ise bölgenin bir Kürt bölgesi oluşu, iletişim sorununu ortadan kaldırıyor. Kamptan Nusaybin'deki AFAD kampına gidenler olmuş. Ancak din faktörü nedeniyle ilk gidenler geri dönmüş. Konuşulan mülteciler, Ezidilerin silinmek istendiğine ve kutsal mekânları “Laleş”in tehdit altında bulunduğunu belirttiler.

Eğitim (Education)

Kampta sınıf olarak kullanılan 4 eğitim çadırı mevcut. Eğitim ilk ve orta eğitim düzeyinde veriliyor. Ayrıca iki tane ana sınıfı var. Yağan sağanak yağmur ve fırtınadan dolayı çadır sınıflardan birisi kullanılamaz hale gelmiş.

Hayata Destek Derneği eğitim faaliyetlerini destekliyor. Kamptaki eğitim faaliyetlerinin öğretmen ihtiyacını Eğitim-Sen Sendikasına bağlı 16 eğitmen yürütüyor. Ancak okulların tatile girmesiyle bölgede görevli bu eğitmenler kendi kentlerine tatile gidecekler. Bu nedenle eğitim faaliyetleri yaz aylarında büyük ölçüde duracak. Öğretmenlere herhangi bir ödeme yapılmıyor. Ders malzemesi ve kitap bulmak da, belli bir müfredatı izlemek de hemen hemen olanaksız. Anadolu Kültür'ün bastırmakta olduğu Kürtçe ders kitaplarının dağıtımı da henüz gerçekleşmedi.

Düzenli bir eğitimin olmadığı ortamda çocuklar boş vakitlerini doldurmak için misket dâhil sokak oyunları oynuyorlar. Atıklarla dolu dere yatağına iniyor veya çeşme başında suyla zaman geçiriyorlar. Koordinatör Kazım Ateş, "Gençler için ortak yaşam alanları kurmak istiyoruz. Bunun için belediyeye destek verilsin. Paramız yok" diyor.

Kadına karşı ayrımcılık ve hassas gruplar (Discrimination against women and vulnerable groups)

Bu kampta da diğer ortak yaşam alanlarından farklı bir durum gözlenmiyor.

Aile Birleşmesi ve İletişim

Rapor edilecek bir durum gözlenmedi.

VIII. DİYARBAKIR FİDANLIK KAMPI (29.04.2014)

GENEL

Kamp Nüfusu: 3,383 kişi. En kalabalık kamp nüfusu. Başlangıçta 7 bin kişiydi. Bir kısmı Zaho'ya Bulgaristan'a, Bismil ve Ergani kamplarına gitti.

Konuşulan kişiler: Müzeyyen Anıkaydın, Kamp genel koordinatörü. Ramazan Serim Baran Demir Drama, Betiyi Hunter, Yeryüzü doktorları, DTK DBP Demokratik Bölgeler Partisi Meclis Üyesi Hüseyin Yılmaz

Mülteciler: 20 erkek, 10 kadın mülteci i

Uluslararası Koruma (International Protection)

Diyarbakır Fidanlık Kampı, 27 Haziran gecesi en kalabalık mülteci grubunun Bulgaristan'a gitme ümidiyle yola çıktığı ortak yaşam alanı. Diyarbakır Fidanlık kampındaki Ezidi mülteciler de diğer Ezidi mültecilerle aynı hukuki statüye sahipler. Türkiye onlara insani ikamet izni tanıdı. Bu izni 18 Mayıs 2015 tarihine kadar valiliklerde yabancılar polisi vermekteydi. Suriyelilerin yararlandıkları Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 91. Maddesi çerçevesinde geçici koruma altında değiller. Yani Türk devletinin sağladığı ya insani ikamet izni ya da uluslararası koruma başvurusu sahibi olabiliyorlar. İnsani ikamet izni konusunda, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nu 46. Maddesinin 1. Paragrafı, "Aşağıda belirtilen hâllerde, diğer ikamet izinlerinin verilmesindeki şartlar aranmadan, Bakanlığın onayı alınmak ve en fazla birer yıllık sürelerle olmak kaydıyla, valiliklerce insani ikamet izni verilebilir ve bu izinler uzatılabilir" diyor. Aynı maddenin (d) Fıkrası, "Başvuru sahibinin ilk iltica ülkesi veya güvenli üçüncü ülkeye geri gönderilmesi işlemlerinin devamı süresince.." verilebileceğini belirtiyor. Aynı madde, Kanunun 55. Maddesi'ne atıfta bulunarak sınır dışı edilme kararı alınmayacak yabancıları tanımlayarak insani ikamet sahiplerini koruma altına alıyor:

MADDE 55 – (1) 54 üncü madde kapsamında olsalar dahi, aşağıdaki yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınmaz:

- a) Sınır dışı edileceği ülkede ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare bulunanlar...

Şubat 2015'ten itibaren Hükümet, İnsani ikamet alanların isterlerse uluslararası koruma başvurusu yapmalarına imkân tanıdı. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 69. Maddesi Uluslararası koruma başvurularının valiliklerce kaydedileceğini belirtiyor. Aynı maddeye göre başvuru sırasında mülakat zamanı ve yerinin bildirilmesi

gerekiyor.

- (7) Başvuru sahibine kayıt esnasında; kimlik bilgilerini içeren, uluslararası koruma başvurusunda bulunduğunu belirten, otuz gün geçerli kayıt belgesi verilir. Kayıt belgesi, gerektiğinde otuz günlük sürelerle uzatılabilir. Kayıt belgesi, hiçbir harca tabi olmayıp başvuru sahibinin Türkiye'de kalışına imkân sağlar.

Özet olarak kendileri de kitle halinde ülkeye giriş yapsalar, Ezidiler insani ikamet alabiliyorlar ve Şubat ayından itibaren Uluslararası Koruma Başvurusu da yapabiliyorlar. İnsani ikamet izinleri Diyarbakır emniyetince (Araştırma tarihinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün taşra teşkilatı henüz devreye girmemişti) veriliyor İnsani ikamet izni için kişi başına 55 TL talep ediliyor. Bu izinler bir yıllık olduğundan Ağustos ayı sonrası yenilenmesi gerekiyor. Bu da özellikle kalabalık aileler için büyük bir mali yük getiriyor. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 3. Maddesi'nin 1'e d) fıkrası "Başvuru Sahibi"ni şu şekilde tanımlıyor: "Başvuru sahibi: Uluslararası koruma talebinde bulunan ve henüz başvurusu hakkında son karar verilmemiş olan kişiyi,ifade eder".

Gerek bu kamptaki, gerekse bölgedeki diğer Ezidi mülteciler arasında uluslararası başvuru yapanların oranı bilinmiyor. Bu bilgiyi UNHCR, SGDD ve GİGM yayınlamıyor. Fidanlık kampından çok sayıda Ezidi mültecinin Ankara'ya gidip SGDD'ye sığınma başvurusu yaptığı bildirildi. UNHCR ve uygulama ortağı SGDD, insani ikamet almak yerine uluslararası koruma başvurusunda bulunanların kayıtlarını yapıp 5-7 yıl sonrasına görüşme randevusu veriyor. Ezidiler, SGDD'yi BM olarak algılayarak, Avrupa'ya gönderilme ümidiyle başvuruyorlar.

Kampta süreçler ile ilgili büyük bir bilgi eksikliği var. Mülteciler, Birleşmiş Milletler'in (UNHCR) kart vereceği varsayımı ile ama daha çok, "Avrupa'ya göndereceği" düşüncesiyle Ankara'ya gidiyorlar. Kamp genel koordinatörü Müzeyyen Anıkaydın, "BM kart verecek diye mültecilerin yüzde doksanı Ankara'ya gitti" dedi. Ankara'ya gidenlere UNHCR adına SGDD, ilk mülakat tarihi olarak, 2018-2025 yılları arasında randevu veriyor. Ankara'ya gidiş-gelişler ise kamp yönetiminin de yardımlarıyla, Özdiyarbakır gibi otobüs firmalarının sağladığı kişi başına 35-40 TL tutarındaki indirimli tarifeli otobüslerle gerçekleşiyor.

Kampta konuşulan mülteciler Avrupa'ya gönderileceklerine inanıyorlar. Avrupa'dan da genellikle Bulgaristan'ın kendilerini kabul edeceğini anladıkları mülakatlarda ortaya çıktı.

Temel İhtiyaçlar (Basic needs)

Kamp çadırlardan oluşuyor. Her bir ailenin yatak, battaniye, mutfak seti, plastik su kapları ve ısıtıcı ihtiyaçları karşılanmış durumda. Çadırlarda elektrik var. Yaz aylarında aşırı sıcaklarda yiyeceklerini korumaları için buzdolapları mevcut değil. Bazı çadırlarda televizyon seti mevcut ve çanak antenlerle yayınları izleyebiliyorlar. Klima veya vantilatör bulunmuyor. İnsanların çoğunun yazlık kıyafetlere ihtiyaçları var. Kamp, Diyarbakır'ın mesire alanında kurulmuş. Ağaçlık bir alanda bulunması gölgelik olması açısından avantaj sağlıyor. Ancak kampın bir yaşam alanı olarak alt yapısı mevcut değil. Bir kamp yetkilisi ihtiyaçları sıralarken elektrik malzemesi, kablo, priz ve ampul ihtiyacının altını çizdi. Kamp aydınlanması zaman zaman meydana gelen arızalar nedeniyle sorun oluyor. Ayrıca aydınlatma bilinçli bir şekilde değil, el yordamı ile yapılmış.

Barınma (Shelter)

Fidanlık kampındaki barınma türü çadır. Çadırların sadece 100 tanesi AFAD tarafından temin edilmiş. Geri kalanı belediye imkânları ile satın alınmış. Kamp Diyarbakır'ın mesire yerinde kurulduğundan çadırlar genellikle ağaçların altında yer alıyor ve sıcaktan korumalı durumdadır.

Kamp koordinasyonu ve kamp yönetimi (Camp Coordination and Camp Management)

Kamp, Ezidi yerleşim arasında en geniş nüfusa sahip. Alt yapısı yok. Tuvaletler koku yapıyor. Temel sorunun kamp çalışanlarının aşırı yoğun çalışmaları olduğu söyleniyor.

3 binin üzerindeki mültecinin hizmetlerini, Diyarbakır Belediyesi'nden toplam 20 kişi karşılamaya çalışıyor. Kampın elektrik işlerini yürüten eleman, sık elektrik arızaları nedeniyle günlerce uyuyamadığını söyledi. Kamp çalışanları, daha önce böyle bir tecrübeleri ve bu konuda herhangi bir eğitimleri olmadığı için her şeyi "sınama-yanılma" yöntemi ile yaptıklarını belirttiler. Güneydoğu Anadolu Belediyeler Birliği'nin önderliğinde kurulan Şengal Koordinasyonu, kampın ihtiyaçlarının karşılanmasında anahtar bir rol oynuyor. En büyük şikâyetlerinden birisi, yaptıklarının yeterince takdir edilmemesi. Eğitim sen Kurdi-der, Dicle üniversitesi, Yeryüzü doktorları, Sağlık Emekçileri Sendikası (SES), İnsan Hakları Vakfı, Başak sanat Merkezi, Dünya Kiliseler Birliği ve Ceren Kadın Merkezi gibi kuruluşlar kamp yönetimiyle işbirliği yürütüyorlar.

Kampta başta UNHCR olmak üzere BM örgütlerinin herhangi bir desteği bugüne kadar olmamış. Kampı bir AB heyeti (muhtemelen ECHO) ve Hollanda Parlamento heyeti ziyaret etmiş. Kamp yönetiminin devlet ile ilişkileri; AFAD'ın verdiği 100 çadırın kurulması, kimliklerin alınması için mültecilerin Emniyet'e yönlendirilmeleri ve hasta mültecilerin devlet hastanesine sevkleriyle sınırlı. Ayrıca, Ankara'ya UNHCR/SGDD'ye gitmek isteyenler için, otobüs firmalarından toplu indirim sağlanıyor.

DTK DBP Demokratik Bölgeler Partisi Meclis Üyesi Hüseyin Yılmaz, kendilerine yurt dışından gönderilen yardım malzemesinin gümrükten geçişe izin verilmediğini, özellikle çocuk maması türünden yardım malzemesinin bu nedenle çürüdüğünü belirtti. Yılmaz, benzer bir biçimde, yardım amacıyla yurt dışından gönderilen 8 ambulansın Kapıkule Gümrüğü'nde 27 gündür bekletildiğini öne sürdü.

Verilen bilgiye göre Fidanlık Kampı'ndan Nusaybin AFAD kampına geçişler de oluyor. Müzeyyen Anıkaydın, 200 kişinin son bir ayda Nusaybin'e gittiği bilgisini verdi. İnternet bağlantısı ve bilgisayar yok. Mazota izin verilmiyor.

Sağlık ve beslenme (Health and nutrition)

Kamp yetkilileri sağlık konusunun en büyük sorunlardan birisi olduğunu söylediler. Kampta acil doktor ihtiyacı var. Fidanlık kampında Diyarbakır'dan gelen SES üyesi bir doktorun zor koşullar altında sağlık hizmeti verdiği belirtildi. 4 aydır SES tarafından görevlendirilen doktor, kampta hasta bakıyor. Bir kamp yetkilisi, "Kampta herkes hasta. Kamp doktoruna görünüyorlar. Gerekli görülürse fiş alınıp sevk yapılıyor. Günde 40 hasta Diyarbakır devlet hastanesine sevk ediliyor. Hastanede refakatçi var. Gidenler saat 17.00'de geri dönüyorlar" dedi. Hasta yoğunluğu nedeniyle birçok mülteci, hastaneye sevk için günlerce beklemek zorunda kalıyor.

Ancak, kamp ziyaretinin gerçekleştiği gün Ezidi koordinasyonu aracılığı ile sağlık hizmeti Yeryüzü Doktorları adlı STÖ'ye devredildi. Bu örgüt kampa bir

yabancı doktor gönderdi. İkinci bir doktorun da gönderilmesi bekleniyor. Müzeyyen Anıkaydın "Sağlık hizmetini artık onlar götürecek. Doktor bulunduracaklar. Birkaç gün içinde ikinci bir doktor gelecek" dedi.

Kamptaki sağlık ocağının önünde her sabah büyük kuyruklar oluşuyor. Muayene için yeterli separatörler yok. Muayene odasının kapısı bulunmuyor. Özellikle kadın hastaların muayenesinde bu nedenle zorluk çıkıyor. Yeryüzü Doktorları Örgütü'nün koordinatörü Betsy Hunter ikinci bir muayene odasına ihtiyaç duyulduğunu belirtti. Hasta muayene yatağı, tansiyon cihazı, tanı cihazları, röntgen cihazı acil ihtiyaçlar listesinde bulunuyor. Ecza dolabının yetersiz olduğu gibi, ilaç konusu da en büyük sorunlardan birisi.

Fiziki muayenelerin yanı sıra psikolojik tedavi ve travma sonrası bakım da yetersiz hizmetler arasında. İnsan Hakları Vakfı kampı ziyaret etmiş. Ziyaret sonrasında bir psikolog kampa gelip gitmiş. Kampta çocuklarla çalışan Baran Demir bir tiyatrocu projesi sunmuş. Kamp yetkilileri, "Kesinlikle bir travma merkezi gerekiyor" dediler.

Diğer toplu yaşam alanlarında olduğu gibi Fidanlık Kampı'nda da beslenme en acil ihtiyaçların başında geliyor. Kamp yöneticileri, "Gıda, Haziran sonuna kalmayacak. Fasüleyi gramla veriyoruz" dediler. Özellikle çocuk maması ve süte olan ihtiyaç çok büyük. Dünya Kiliseler Birliği kampta haftada bir defa tavuk, yumurta, sebze ve meyve dağıtımı yapıyor.

Su, sağlık koşulları ve temizlik (Water, Sanitation, Hygiene)

Kampın suyu çeşmelerden sağlanıyor. Plastik kaplarla, özellikle kadın ve çocuklar tarafından çadırlara taşınıyor. Ana çeşmenin bulunduğu alanda aynı zamanda geniş bir kirli havuz oluşmuş. Diğer toplu yaşam alanlarında olduğu gibi temizlik malzemesi, sabun, deterjan bulmak zor. Çamaşır ve bulaşıklar çadırların önünde elde yıkanıyor. Atık suların sağlıklı bir kanalı bulunmuyor. Tuvaletler ortak. Konuşulan mülteciler tuvaletlerin koku yaptığından şikâyet ettiler. Kampta çöpler Diyarbakır Belediyesi'nin imkânlarıyla toplanıyor. Ciddi bir çöp sorunuyla karşılaşılmadı.

Geçim kaynakları ve sosyal uyum (Livelihoods and social cohesion)

Kamp sakinlerinin, kamp dışına çıkıp çalışmaları pratik olarak mümkün değil. Kamp ile Diyarbakır arası 20 km ve kampın etrafında başka yerleşim birimi yok. Buna karşılık Müzeyyen Anıkaydın'ın öncülüğünde kamp alanında,

domates, semizotu ve biber gibi sebzelerin yetiştirildiği bir bostan hazırlanmış. Burada yetişen sebzeler mülteci ailelere dağıtılıyor. Kamp tecrit edilmiş durumda. Mülteciler kendi kültürlerini yaşatmak konusunda çok hassaslar. Başak Sanat Merkezi adına kampta çok önemli sanatsal faaliyetlerde bulunarak çocukların travmalarını azaltmaya çalışan Baran Demir, çocuklarla, tiyatro alanında yoga türü bir çalışma yaptırırken, bir grup mültecinin, "çocuklarımıza namaz öğretiyorsunuz" algısıyla tiyatro çadırına yönelik ağır protestoda bulunduklarını söyledi. Kamp yönetimi Kürt belediyelerde olsa da, Ezidiler açısından güvensizlik ortamı sürüyor.

Öte yandan Baran Demir'in çabalarıyla çocukların uyumu konusunda önemli faaliyetler gerçekleştiriliyor. Gençlerle sürdürülen drama faaliyetlerinin yanı sıra, kendi oyuncağını kendin yap etkinlikleri gerçekleştiriliyor. Tahta işçiliği ile çocukların atölyelerde yaptıkları oyuncaklar profesyonel kalitedeler. Ancak kamptaki pek çok şey gibi, oyuncak yapacak tahta bulmakta bile artık zorlanılıyor.

Özellikle erkek çocukları için, Batman kampında da gözlemlendiği gibi, misket oyunu çok sevilen, onları sosyalleştiren bir oyun. Çocuklar için 10,000 bilye alınmış ya da bağışlanmış. Daha fazlasına ihtiyaç duyulduğu söyleniyor.

Ayrıca kamp bir mesire yerinde kurulduğundan, burada mevcut voleybol sahaları, genç mülteciler tarafından kullanılıyor. Ancak sağlam top isteniyor. Voleybol oynayan gençlerin çıplak ayakla spor yaptıkları gözlemlendi.

Genç kızlar için ise kamptaki bir ahşap yapı Ceren Kadın Derneği tarafından 9 aydır Kadın Eğitim Merkezi olarak kullanılıyor. Ayrıca 6 çadır da kadın merkezine ayrılmış durumda. Halkla ilişkiler öğrencileri mülteci kızlarla birlikte çalışıyorlar. Kadın Eğitim Merkezleri'ndeki atölyelerde bulunan 14 dikiş makinası ile dikiş kursları ve elbise dikme faaliyetleri yapılıyor. Ezidi genç kızlar bunun yanı sıra boncuk bilezik, keçe çanta gibi el sanatları yapıyorlar. Kadın merkezinin bir yetkilisi "Bunları Diyarbakır'daki kafelere bırakıyoruz. Merkeze gelir sağlanıyor satışlarından" dedi. Kadın merkezinde yürütülen toplumsal cinsiyet, kadın sağlığı, ilk yardım, halk sağlığı gibi eğitim faaliyetleri ve film izlemek için internet bağlantısı, bilgisayar ve projeksiyon cihazına ihtiyaç var.

Eğitim (Education)

Yaklaşık 4 bin kişinin yaşadığı kampta bir okul mevcut. Okulun öğretmen ihtiyacı Dicle Üniversitesi tarafından karşılanıyor. Kamptaki okula giden öğrenci sayısı 150. Çocuklara Dicle Üniversitesi'nden gelen öğrenciler Latin alfabesiyle Kürtçe öğretiyor. Okulda üç adet çadır derslik bulunuyor. Ayrıca Eğitim Sen ve Kurdi-Der de diğer yaşam alanlarında olduğu gibi eğitime destek veriyorlar. Ancak yaz ayında tüm bu gönüllü çabalar öğretmenlerin memleketlerine gitmesiyle son bulacak. Bunların yanı sıra diğer toplu yaşam alanlarında olduğu gibi eğitim materyali, ders kitabı sıkıntılıdır mevcut. Sağlıklı bir eğitim verilemiyor.

Kadına karşı ayrımcılık ve hassas gruplar (Discrimination against women and vulnerable groups)

Ezidilerin sosyal yapısında kadının yeri hiyerarşide daha altta bulunuyor. Aile içi şiddet olaylarına rastlanabiliyor. Kampta yapılan gezide kadınların temizlik, yemek, çocuk bakımı ve su taşıma gibi temel ev işlerini yükledikleri gözleniyor. Hiyerarşideki konumlarına karşılık, Ezidi kadınları yaşlıların giydiği geleneksel beyaz giysilerin dışında kapalı değiller. Kadın merkezlerine daha çok 14-16 yaşlarındaki genç kızlar gidiyor. Kızlar sosyal hayata karışma ve eğitimlerini tamamlama konusunda son derece istekliler.

Reşat Nuri Sokak 112/3 Yukarı Ayrancı Çankaya/Ankara
Tel: +90 312 440 23 55